4/2009 • ROČNÍK XXXXI

ŽIVÉ SLOVO

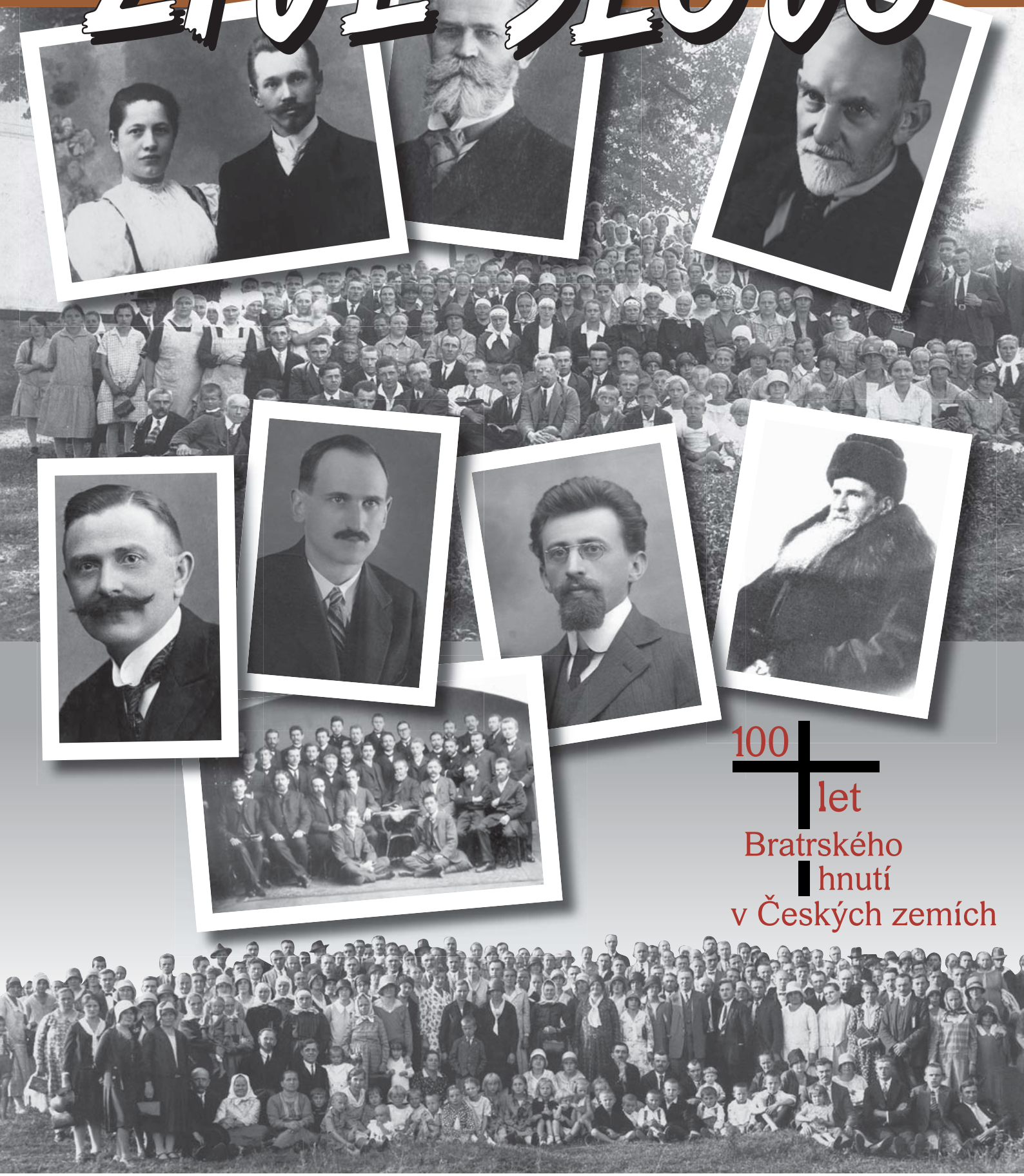

100 let Bratrského hnutí v Českých zemích

Téma čísla: **Sto let Bratrského hnutí v Českých zemích**

100 let
důvod vděčnosti i výzva pro budoucnost

100 let je poměrně dlouhá doba – převyšuje průměrný lidský život. Je to dost dlouhá doba i pro společenství lidí jako je firma nebo sportovní, politické či jiné uskupení, společenství křesťanů nevyjímaje. Dost dlouhá doba na to, aby se člověk ohlédl zpět, zhodnotil současnost a přehodnotil své vize do budoucna. Podívejme se tedy na uplynulých sto let Bratrského hnutí v naší zemi.

Počátek Bratrského hnutí je spojen s irským Dublinem (1825) a jeho „duchovními otci“, kteří se na iniciačním setkání rozhodli vytvořit společenství, v němž bratrství překonává hranice církví, patřili k nim nesporně dentista Antony Norris Groves, John Vesey Parnell (později znám jako lord Congleton), John Gifford Bellet, Edward Cronin, John Nelson Darby. První bratrský sbor vznikl v roce 1829 v Hutchinsonově domě.

Hnutí se začalo velmi rychle šířit dál – o rok později vznikl sbor v Plymouthu (George Vicesimus Wigram, James Lampen Harris a Benjamin Wills Newton), později v Teigmonthu (Henry Craik, Georg Müller), v roce 1832 v Bristolu, brzy poté v Londýně a pak se hnutí rychle šířilo dále nejen v zemích Velké Británie, ale v celém světě. Díky Carlu Brockhausovi se hnutí šířilo i v Německu. Lze říci, že na počátku Bratrského hnutí stáli mladí křesťanští intelektuálové (medici, teologové, právníci, lingvisté apod.) mladší třiceti let, které trápila roztříštěnost a uzavřenost křesťanů v jednotlivých církvích. Toužili po vzájemném společenství vykoupených a udělali proto, co uměli.

V Německu vznikla v roce 1905 Alianční biblická škola v Berlíně, která měla připravovat pracovníky pro Východní Evropu a podpořit vznik nezávislých sborů. Dva z jejích absolventů ovlivnili výrazným způsobem vznik a vývoj bratrského hnutí v Českých zemích. Byli to František Jan Křesina a Józef Mrózek. Ti spolu s misionářem bratrského hnutí Frederikem Butcherem, který působil od roku 1900 v Pressburgu (dnes Bratislava) až do roku 1937 (s výjimkou 1. světové války), tvořili páteř rodícího se Bratrského hnutí v našich zemích.

Historické ohlédnutí - jak se scházeli křesťané dříve a jak dnes

Začátky nového hnutí u nás – ještě v dobách Rakousko-Uherské monarchie - byly velmi skromné. První schůzky byly možná svým způsobem romantické, dnes však těžko představitelné. Když byl bratr Dytrt jako voják na léčebně v Pasekách u Šternberka, slavívali Památku Páně v lese. Někdy se scházeli na lavičkách v parku, anebo také ve stodole, což bylo příležitostně doprovázeno bubnováním kamenů, házených na vrata stodoly rozvášněnými sousedy (např. při kázání slepého bratra Murányiho ze Slovenska v Janové u Vsetína). Většinou to pak bývala domácí shromáždění v domácnostech jednotlivých věřících.

Později, když začalo věřících přibývat, byly pronajímány nejrůznější místnosti (hotelové a restaurační sály v zavírací dny, nebo sály ve školách a kulturních zařízeních). Pozvat lidi do veřejných sálů k naslouchání evangeliu bylo snažší než do církevních prostor.

Mnohá shromáždění začínala bez jakéhokoliv inventáře. Na řadě míst se ani nezpívaly písně, buď proto, že nově obrácení neuměli zpívat, anebo že je to ani nenapadlo. Teprve později se začaly objevovat hudební nástroje, nejprve harmonia, později i jiné.

Za Rakouska-Uherska nebyla taková náboženská svoboda, jak ji známe dnes. Proto vznikaly (jako na Těšínsku) „Křesťanské společnosti“, což byla svým způsobem spolková činnost, včetně určení funkcionářů spolku.

Jiná situace nastala po 1. světové válce. Nebyly prostředky, vládla všeobecná chudoba, ale svoboda vyznání byla zaručena. Proto se „věřící v Pána Ježíše“ (jak se bratrské sbory nazývaly), kteří ze zásady odmítali denominační příslušnost, většinou deklarovali jako „křesťané bez vyznání“.

V dnešní době jsou shromáždění Křesťanských sborů, až na malé výjimky (hlavně v malých obcích, kde zůstávají „domácí shromáždění“), ve veřejných místnostech, a to v pronájmu společenských organizací, kulturních středisek nebo v modlitebnách jiných církví. Řada větších sborů má své vlastní sborové domy. Nejstarším z nich je sborový dům v Bohumíně, vystavěný v roce 1928, posledním v řadě je právě dokončovaný dům v Českém Těšíně. Tyto budovy jsou dnes většinou vybaveny byty správce a mají odpovídající sociální vybavení, místnosti pro besídku, mládež apod.

Proměny okolního světa – proměny hnutí

Svět kolem nás se neustále mění. Proto je církev neustále v určitém napětí. V životě církve se odrážejí různé společenské a politické události. České země v tom nebyly a nejsou výjimkou. Za Rakousko-Uherska bylo možné pracovat, ale musely se překonávat byrokratické bariéry. Díky za to, že naši předkové měli odvahu a odhodlání je překonávat. V meziválečném období vládla nebývalá svoboda, ovšem po válce také nebývalá chudoba. Stačila pouhá oznamovací povinnost, pak se již nikdo zvlášť nestaral o to, co sbory dělají. Byla to jejich odpovědnost. V tu dobu sbory rostly – díky nadšené práci prvních evangelistů a misionářů: Křesina, Mrózek, Helmich, Kovář, Dytrt, Vaněk, Zeisel, Zeman a další. A také díky návštěvám misionářů ze západu, jako byl J. Warns, J. Lees, E. Broadbent a jiní. Co se osvědčilo jako veliké pojítko, byly dobré vztahy mezi vedoucími bratry, kteří si nově obrácené lidi předávali podle místa bydliště do péče. Obrovský význam měly již od počátku společné „konference“, které přispívaly k tomu, že většina příslušníků Bratrských sborů se vzájemně znala.

Sbory rostly i proto, že etablované církve zklamaly (jak to můžeme číst z dobových svědectví těch, kdo přijali Krista). Zklamaly svým zbožným pokrytectvím a také tím, že nedovedly přijmout ty, kdo pomoc potřebovali a hledali. Byly zaměřeny na sebe a „své lidi“. Ti, kdo stáli mimo, je nezajímali.

Pak přišly těžké doby diktatury. Nejprve nacistický režim za okupace. Ten se postaral o pohyb mnoha lidí – čeští úředníci museli opustit sudetské po-

hraničí a odcházeli do vnitrozemí, do vznikajícího Protektorátu Čechy a Morava. To svým způsobem nebylo bez užitku. Podobně jako v dobách prvotní církve se i zde dostalo svědectví o Kristu na nová místa. Některé sbory v Sudetech a ve Slezsku pracovaly v rámci svazu BfC (Bund Freikirchlichen Christen) společně s baptisty. Ke konci války se diktatura zhoršila. Nacisté začali ztrácet půdu pod nohama a gestapo usilovalo o přehled nad veškerým shromažďováním, církve a křesťanská společenství nevyjímaje. A tak dostal i br. F. J. Křesina občas předvolání na gestapo. Na některých místech byla shromáždění dokonce zakázána. Konec války znamenal opět změny. Řada věřících německé národnosti, zejména v Brně a v Ostravě, musela opustit zemi – byli vyhnáni. Ale sbory přesto pokračovaly v práci a zdálo se, že Bratrské hnutí naváže na předmnichovské období.

Pak ale přišel únor 1948 s komunistickým pučem a následující „diktaturou proletariátu". Zdálo se, že je konec nadějí: bratří, kteří stáli za svým poznáním „všeobecného kněžství věřících" a biblické nezávislosti sborů, se nemohli vejít do škatulek nově zřízeného Úřadu pro věci církevní. Nový komunistický režim si vytýčil jasný cíl - boj s náboženstvím a jeho likvidaci. Takže negativní postoj bratří vůči novému církevnímu zákonu se stal vítanou záminkou k zákazu činnosti sborů „Věřících v Pána Ježíše Krista", jak se tehdy bratrská společenství nazývala. Stalo se tak v roce 1950 a celých šest let byly sbory v ilegalitě. Některé zanikly. Jinde věřící využili „přístřeší" sesterských církví (Jednoty Českobratrské a Bratrské jednoty Chelčického – baptistů). Jinde se věřící scházeli ilegálně.

Ti, kterým záleželo na tom, aby křesťanský způsob života, jak jej praktikovalo Bratrské hnutí, mohl pokračovat, vedli velký duchovní boj na modlitbách a půstu za jeho obnovu. Věci se hnuly. Po velkých jednáních a zápasech byla nakonec činnost sborů v roce 1956 obnovena, zvláště díky obětavému nasazení bratří „havířů" z Ostravska, kteří vložili do „hry o svobodu ke shromažďování" i svá pracovní vyznamenání. Činnost sborů byla obnovena, zásady bratrské praxe byly obhájeny. Jednotliví věřící měli možnost se oficiálně scházet. Ovšem nebylo to zadarmo. Bylo nutné vytvořit seznam odpovědných bratrů, kteří pak byli pravidelně předvoláváni, v lepším případě k církevnímu tajemníkovi, v horším případě k výslechům na StB.

Život v totalitě poznamenal život sborů více, než dovedeme domyslet. Státní bezpečnost chtěla mít všude své agenty, ti donášeli na úřady, co se ve sborech dělo. Sbory samy musely předkládat ke

(pokračování na straně 5)

obsah

Reflexe

100let důvod vděčnosti i výzva pro budoucnost (1. část) 2

Úvodník

Jaký byl, je a bude český příspěvek k celosvětovému Bratrskému hnutí 4

Reflexe

100let důvod vděčnosti i výzva pro budoucnost (dokončení). 5

Historie

F. W. Baedeker – posel bratrství 6

Probuzenecká hnutí konce 19. a začátku 20. století . . . 9

Svědectví

Příběh obrácení Józefa Mrózka 10

Historie

Počátky práce bratří Mrózka a Křesiny 11

Vzpomínka na zakladatele

Ztráty a nálezy Oty Zeisela-Záleského. 14

Ohlédnutí

Čtyřicátá léta v Bratrských sborech 18

Padesátá léta v Bratrských sborech 19

Rozhovor

Jak se žilo církvi v socialismu? 20

Osobnosti

Hrstka vzpomínek na Karla Kořínka 24

Ohlédnutí

Šedesátá léta v Bratrských sborech 25

Bratři, kteří nesli odpovědnost 26

Hudba a zpěv

Od „konvalinek" po „zďovky" 28

Biblické vzdělávání

Emauské korespondenční kurzy 33

Historie

Z kroniky bratrského sboru v Lomu 31

Misie

Misie současného Bratrského hnutí 32

Recenze

Sto let Bratrského hnutí v Českých zemích 34

Diakonická práce

Občanské sdružení DEN 35

Téma příštího čísla:

Ľudská (ne)znášanlivosť (holokaust)

Články k tématu příštího čísla, jakož i další příspěvky zasílejte do konce roku 2009 na adresu odpovědného redaktora.

Děkujeme. Redakce.

Jaký byl, je a bude **český příspěvek** k celosvětovému Bratrskému hnutí?

Milí čtenáři,

Bratrské hnutí slaví v Českých zemích sto let své existence. Vize jeho průkopníků F. J. Křesiny a J. Mrózka dostala svou konkrétní podobu v životech tisíců lidí, kteří byli bratrskými sbory ovlivněni, zasaženi nebo přivedeni ke Kristu, kteří se stali nedílnou součástí a pokračovateli hnutí. Toto číslo přináší historické ohlédnutí, jaké jen bylo možné vtěsnat do 36 stran časopisu. Ostatní zveřejníme později. Přesto je v něm dost materiálu k zamyšlení a teologické reflexi. Kolik z původního důrazu na zvěstování evangelia, zakládání sborů a zahraniční misie v něm zůstalo? Čím přispívá české hnutí k celosvětovému Bratrskému hnutí, zastoupenému ve 130 zemích světa? Britové se mohou ohlédnout za více než dvěmi tisíci vyslaných misionářů, Brazilci za devíti tisíci sborů, Zambijci vysílají misionáře do sousedních zemí i na sousední kontinenty, Slováci letost uspořádali Evropskou konferenci Bratrského hnutí a co Češi...? Věřím, že už jen pouhým ohlédnutím za bohatou historií a osobnostmi, které ji psaly, získáte nejeden impuls pro svůj duchovní život. Cesta dopředu nevede přes kanonizaci detailů sborové praxe, kterou bychom sektářsky mohli považovat za lepší, než jakou mají ti druzí. K pohybu dopředu potřebujeme silné vedení sborů v místním i národním měřítku, flexibilitu a prostor k zapojení všech generací, všech zájmových skupin, mužů i žen. Cesta dopředu vede skrze porozumění době a kultuře, ve které žijeme, abychom mohli sdílet evangelium přirozeným a srozumitelným způsobem. Máme-li být důvěryhodní, musíme Krista více žít, než o něm mluvit. Lidé kolem nás chtějí Ježíše vidět a prožít. V tom jsou nám naši „duchovní otcové“ nádherným příkladem. Pane, děkujeme ti za ně a za moc evangelia. Ty ve všech těch proměnách času zůstáváš stejný - včera, dnes i zítra. V tom se, milí čtenáři, můžeme na našeho Pána, Ježíše Krista, spolehnout.

JAREK ANDRÝSEK

informace pro čtenáře

Milí čtenáři,

sdělujeme vám, že od příštího roku 2010 budou Živé Slovo vydávat Křesťanské sbory. Vydavatelství A-ALEF se po dvacetileté činnosti převádí dnem 31. prosince 2009 na jiného majitele. Proto vás prosíme, abyste dlužné předplatné časopisu za rok 2009 uhradili ještě v tomto roce. Ve 3. čísle někteří z vás obdrželi upomínku a složenku. V 1. čísle časopisu roku 2010 bude přiložena složenka na předplatné pro rok 2010. Všimněte si změn v tiráži, zejména čísla nového účtu v bance, nové adresy vydavatele a expedice, emailového spojení a webové stránky.

Milí čtenáři, děkujeme vám za váš trvalý zájem o tento časopis, za podporu modlitební i za slova povzbuzení k práci v dopisech a telefonátech. Přejeme vám Boží milost do příštího roku, abyste se *„rozrůstali v milosti a poznání našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista, jemuž buď sláva nyní i na věčné časy.“* (2Pt 3,18).

ZA VYDAVATELE JÁN OSTROLUCKÝ

tiráž

ŽIVÉ SLOVO

Vydává
A-ALEF , Bořivojova 620/29
718 00 Ostrava, www.ziveslovo.cz

Odpovědný redaktor a adresa české redakce
Jaromír Andrýsek
Okrajová 3, 737 01 Český Těšín
tel.: 552 321 184 a 776 737 2082
e-mail: ja.andrysek@gmail.com

Adresa slovenskej redakcie
Peter Kozár, Vajnorská 9, 831 03 Bratislava
Tel.: 02 4437 2169 a 0908 390 753
e-mail: pkozar@berea.sk

Redakční rada
Ján Číž, Ján Hudec, Matúš Koša, Peter Kozár, Ján Kučera, Ján Ostrolucký, Tomáš Pala, Pavel Šíma, Petr Vaďura, Jan Vopalecký, Ľubomír Vyhnánek, Irena Zemanová

Grafická úprava a tisk
Vydavatelství g-koukol.cz
Ostravská 130, 735 62 Český Těšín-Mosty

Jazyková korektura
Ivo Štěrba st.

Expedícia, administrácia a platby pre Slovensko
Bohuš Javor, Kresťanské centrum Berea, Alstrova 38, 831 06 Bratislava
tel.: 02 4341 1911, 0905 249 379
e-mail: javor@berea.sk

Expedice a administrace pro Českou republiku
A-Alef, Bořivojova 620/29, 718 00 Ostrava-Kunčičky
tel.: 596 784 269, 732 490 072
e-mail: a-alef@centrum.cz, www.a-alef.cz

Platby a dobrovolné příspěvky pro Českou republiku
A-Alef Ostrava, Komerční banka Ostrava
číslo účtu: 81006-761/0100
Vždy je nutné uvést přidělený variabilní symbol odběratele.

Správa inzerce
Jaromír Andrýsek
Okrajová 3, 737 01 Český Těšín
Tel.: 558 734 794 a 776 737 282
e-mail: ja.andrysek@volny.cz

Předplatné
na celý rok 160 Kč + poštovné 72 Kč
celkem 232 Kč
jednotlivá cena 40 Kč + poštovné 18 Kč
na Slovensku 6,80 € + poštovné 2,00 €
Předplatné na další období končí jen písemným či telefonickým odhlášením v administraci.
Časopis vychází čtyřikrát do roku.
Registrační číslo MK ČR 6480
ISSN 1210-6526

(pokračování ze strany 3)

schválení své plánky sloužících bratří. V případě přestupků se pak stávalo, že tito bratři na plánku být nesměli. Práce s mládeží byla možná, ale jen v rámci sboru (v prostorách sboru), stejně jako všechny náboženské činnosti. Věřící lidé se stali občany druhé kategorie, jejich dětem bylo odepíráno vzdělání na středních a vysokých školách humanitního zaměření. Proto bylo mezi křesťany hodně techniků, ale téměř žádný lékař, psycholog či pedagog. Většina křesťanů byli, na rozdíl od dob počátků hnutí, obyčejní dělníci. Mělo to vliv i na celkový duchovní vývoj – bratři si přestali uvědomovat význam uvolněných pracovníků v církvi – byl zde ideál „práce vlastníma rukama“. Věřící si zvykli na uzavřenou společnost křesťanů. Do ní zvali své přátele. Ku podivu se, díky Boží milosti, řada lidí i přes jasně nepříznivou perspektivu nechala pozvat a přicházela k poznání Krista jako svého Spasitele.

Další proměnou času byla *„sametová revoluce“* v roce 1989. Již před ní jsme směli vděčně přijímat návštěvy a pomoc bratří ze Západu. Jim vděčíme za zpěvník „Píseň nového života“ i za „Biblické panorama“. Chceme si to také vděčně připomenout. Dalo by se říci, že barometrem politické situace za komunismu byly návštěvy bratří ze Západu. Pokud byli soudruzi „pevní v kramflecích“ – nebyly návštěvy možné. Jak se hospodářská a politická situace začínala stávat neúnosnou, otevíraly se možnosti i pro návštěvy a pomoc bratří. Chceme projevit svou vděčnost za jejich nezištnou a obětavou pomoc.

Po revoluci se všechno změnilo – najednou byly všechny dveře otevřeny dokořán. Evangelium se mohlo svobodně zvěstovat. Křesťané získali přístup do škol, do věznic, do nemocnic.

Se svobodou pro křesťany se do země nahrnuly všechny možné vlivy ze Západu, ne všechny byly dobré. Mnohé způsobily spoustu zmatků a duchovních bojů, na které jsme nebyli připraveni. A tak lze říci, že jsme nedokázali plně využít svobodu a zájem nevěřících lidí o to, co to vlastně církev je a co nabízí. Časem zájem opadl.

Dnes žijeme **v postmoderní době**. Došlo k obrovskému zvratu v chápání a myšlení lidí. Jestliže za komunismu naprosto převládal „osvícený“ rozum a člověk v centru života, pak dnes vládne spiritualita. Lidé jsou ochotni a schopni věřit ve věci nadpřirozené, ale vytratily se pevné body, jistoty a autority (ztráta podmětu – v centru je prázdno). Pokud bych měl tuto dobu charakterizovat, nazval bych to návratem pohanství tak, jak je znali apoštolové. Lidé věří, ale marným věcem, vesmírné energii, duchovním mocnostem, a navíc jsou nesmírně pověrčiví. I dnes nosí amulety, jako kdysi v Efezu.

Vztahy ve společenství

Na počátku byly vztahy velmi úzké, téměř rodinné. Bratří si předávali nově obrácené vzájemně do péče. Když uvěřil někdo odjinud, hned našli někoho z věřících v okolí a na ty jej odkázali. Vlivem častých „konferencí“ se znovuzrození křesťané znali osobně. A tyto vztahy bratři pečlivě udržovali a pěstovali. Když někdo přijel na dovolenou, nebo na služební cestu, obvykle vyhledával spoluvykoupené v místě svého dočasného pobytu.

Bratrské a sesterské vztahy byly velmi silné zejména v dobách totality, kdy bratři většinou drželi pevně spolu. I tehdy byly jistě rozdílné názory, ale nevedly k rozdělením (výjimky potvrzovaly pravidlo).

Situace se dost změnila s příchodem svobody před 20 lety. Pluralita názorů se odrazila i v Církvi. Podobně jako ve společnosti, tak i **v církvi se ztratily autority**, některé se snažily „udržet“ ne duchovní cestou, ale určitým nátlakem či manipulací. Dále došlo k tomu, že věřící zareagovali na své poslání, šířit evangelium, různým způsobem. Někteří setrvávali opatrně v tradičních formách, jiní cítili, že je třeba „vyjít z bunkru“ za lidmi a oslovovat je – že už není účinné zvát lidi do shromáždění, ale že je nutné jít za nimi.

Na tuto pluralitu jsme nebyli zvyklí. Chceme-li být objektivní, musíme přiznat, že došlo k určitému tříbení, a tím i k oslabení vzájemných vztahů. Některé sbory začaly pracovat samostatně, na vlastní pěst, a vůči ostatním se více méně uzavřely. Objevily se projevy nedůvěry a opatrnosti vůči některým bratrům, někdy i hlasitě vyslovené. To se navenek projevilo oslabením vazeb mezi sbory. Už se tak nenavštěvujeme, už se tak neznáme. S širokou nabídkou různých zájmů, se vytrácí i zájem o druhé. A není to jen v počtu věřících. To je věc, kterou jsme sice zanedbali, ale měli bychom na ní pracovat, nevzdávat se.

A co dál? Vize – perspektiva!

Buďme Pánu vděčni, že nás všemi těmi proměnami provedl. Nemá smysl některé zatracovat a jiné velebit. Jsou to etapy, kterými nás učil, jak jej víc poznávat, jak mu víc důvěřovat a na něho spoléhat. Chceme se s vděčností ohlédnout zpět za prožitým dobrodiním, ochranou a milostí. Ale **náš pohled má být upřen dopředu**. Ne lítostivá nostalgie, ale očekávání, že náš Pán je tentýž včera i dnes a až na věky! Postavil nás do zvláštní doby – a to je pro nás výzva! Máme se v ní osvědčit. Lidé kolem nás mají poznat, že Kristus je živý a že mění životy těch, kteří mu je odevzdají. Je tolik lidí, kteří potřebují naši pomoc. Pokud jim ji neposkytneme my, kdo jim pomůže?

Naše doba vůbec není ztracenou dobou. Je možná poslední příležitostí pro ty, kdo hledají záchranu. Je to doba, kdy lidé jsou otevření pro duchovní hodnoty. Je to doba, kdy lidé jsou ochotni věřit. Je to doba, kdy lidé nedají jen na slova, kdy chtějí právem vidět život. A je na nás, abychom tuto dobu co nejlépe využili. Náš Spasitel nám rozdal „hřivny“, neměli bychom je zakopávat, ale dát je do oběhu, každý podle svých možností.

Žijeme v době multimediální – v době velkých možností vzájemné komunikace. Navázat spojení s jiným je tak snadné! A přitom je to doba, kdy, víc než kdy jindy, jsou lidé osamělí, opuštění, „nemají člověka…“ Naše křesťanská vize má, právě v této době a právě těmto lidem, ukazovat cestu ze zoufalství k Příteli nejlepšímu.

A tak, moji milovaní bratři, buďte pevní, nedejte se zviklat, buďte stále horlivější v díle Páně; vždyť víte, že vaše práce není v Pánu marná. (1K 15,58).

Máme-li tedy tak velikého kněze nad celým Božím domem, přistupujme před Boha s opravdovým srdcem a v plné jistotě víry, se srdcem očištěným od zlého svědomí a s tělem obmytým čistou vodou. Držme se neotřesitelné naděje, kterou vyznáváme, protože ten, kdo nám dal zaslíbení, je věrný. Mějme zájem jeden o druhého a povzbuzujme se k lásce a k dobrým skutkům. Nezanedbávejte společná shromáždění, jak to někteří mají ve zvyku, ale napomínejte se tím více, čím více vidíte, že se blíží den Kristův. (Žd 10,21-25)

TOMÁŠ PALA

Friedrich Wilhelm Baedeker

Posel bratrství

Stopy náboženského probuzení z konce 19. století v Evropě (Britské ostrovy, Francie, Německo, Švýcarsko, Střední Evropa a Rusko) je možné sledovat až do dnešní doby. Jednou z vůdčích osobností, která spojovala hnutí na Západě a na Východě, byl „německý Angličan" Friedrich Wilhelm Baedeker (1823-1906), jehož postavu zachytil ve svém románu Vzkříšení L. N. Tolstoj jako anglického cestovatele a kazatele „studujícího vyhnanství a vězení na Sibiři." Od 70. let 19. století byl neúnavně na cestách, aby lidem zprostředkoval křesťanskou víru. Od roku 1876 se zaměřoval na Rusko a jeho vliv zasahoval od carského dvora v Petrohradě až po ostrov vyhnanců Sachalin. A právě vězňům patřila jeho zvláštní pozornost. Jako jediný navštívil stovky i těch nejzapadlejších věznic. Tisíce lidí skrze něj uvěřily, desetitisíce posílil ve víře. Byl jedním z iniciátorů hnutí posvěcení, průkopníkem evangelizace, vůdčí osobností „Aliančních konferencí" v Blankenburgu a spoluzakladatel Alianční biblické školy v Berlíně (dnes Wiedenest). Kázal šlechticům i žebrákům, svobodným občanům i vězňům, spisovatelům i analfabetům v sibiřských věznicích. Nedělal rozdíly mezi znovuzrozenými věřícími a stal se ztělesněním aliančního smýšlení.

Baedekerovo rané období

Friedrich Wilhelm se narodil 3. srpna 1823 ve vydavatelské rodině ve vestfálském Wittenu, jenž tehdy patřil k Pruskému království. Jméno Baedeker je často spojováno s proslulými cestovními průvodci, které vydával jeho bratranec Karl Baedeker. Friedrichův otec byl uznávaný ornitolog, dědeček konsistoriálním radou vestfálské církve. Friedrich začal v roce 1846 studovat filosofii v Bonnu. V roce 1851 se oženil s Augustou Jacobi, ale po třech měsících ovdověl. Aby zažehnal životní krizi, začal cestovat po různých

Pohled na záliv ve Weston-super-Mare

kontinentech. V roce 1858 pokračoval ve svém studiu filosofie a v roce 1864 promoval na univerzitě ve Freiburgu.

Nový domov v Anglii

Mezi tím v létě 1859 navštívil jednoho známého z dřívějších cest ve Weston-super-Mare na západním pobřeží Anglie. Založil tam spolu s učitelem Henry Girdlestonem „vyšší chlapeckou školu" a usadil se tam. Weston-super-Mare se do konce jeho života stalo jeho novým domovem. V roce 1862 se F. W. Baedeker oženil s ovdovělou matkou jednoho ze svých žáků, Anne Jane Ormsby. Spolu pak adoptovali děvče, Emmy Murray, které se později stalo misionářkou v Číně (od září 1891).

Obrácení ke Kristu

Až do roku 1866 Baedekera náboženské otázky nezajímaly. Otevřel se jim spolu s manželkou během přednášek evangelisty Lorda Radstocka o křesťanské víře ve Weston-super-Mare (v Drawingroom-meeting). Radstock přednášel ve veřejných místnostech, aby odstranil zábrany lidí, kteří nebyli spjati s církevním prostředím. Baedeker si sedl dozadu, aby mohl po přednášce sál rychle opustit. Radstock si neklidného hosta všiml a jednoho večera se obrátil přímo na něj. Během rozhovoru prožil Baedeker duchovní probuzení, které později vyústilo v živou víru. Několik dní nato se obrátila i jeho žena. Okamžik svého obrácení popsal Baedeker takto: „Přišel jsem tam jako pyšný německý bezvěrec a odcházel jsem jako pokořený věřící učedník Páně."

Působení v Bratrském hnutí a role Jiřího Müllera

Po obrácení se Baedeker připojil ke skupině věřících z prostředí Otevřených bratrů, silně ovlivněné Jiřím Müllerem (1805-1898). Müller bydlel jen pár kilometrů od Weston-super-Mare v Bristolu, kde od roku 1836 vedl známé sirotčince. I on byl původem Němec. Od roku 1832 budoval v Bristolu nezávislý sbor znovuzrozených a Bibli věrných křesťanů. To Baedekera fascinovalo a tak svůj dům, nazývaný „Wart-Eck", pro celá desetiletí otevřel ke shromažďování Otevřených bratří. Na jeden rok se Jiří Müller stal Baedekerovi mentorem a ovlivnil jej především tzv. „principem života víry." Kdy rezignoval na zajišťování si podpory formou okružních dopisů. Také Baedeker nedělal na svých cestách sbírky.

Baedeker a „hnutí posvěcení"

Již několik měsíců po svém obrácení se Baedeker vydal do Wittenu, aby tam navštívil své příbuzné a seznámil je s evangeliem. Ještě na konci 60. let 19. století podniká evangelizační cesty ještě jako málo známý evangelista ve Würtenbergu, Badenu a Porýní. V roce 1875 se spojil s novým hnutím, které usilovalo o duchovní obnovu církví a neslo název „hnutí posvěcení." Dávalo důraz na úplné vydání se věřícího Bohu. Podmínkou pravého posvěcení měla být zkušenost „vyššího duchovního života" a úplného odevzdání se Bohu. Poselství „dokonalé spásy v Kristu" začal v Anglii zvěstovat Američan Robert Pearsall Smith (1827-1898) na konferenci v Oxfordu 1874. Radstock zprostředkoval Smithovu přednášku v Berlíně a Baedeker byl požádán o překlad, a tak se poprvé setkal se Smithem. Ten po šest dní promlouval k tisícům posluchačů. Po velkém úspěchu jej Baedeker překládal také v Basileji, Stuttgartu, Frankfurtu a Wuppertalu, při prvních „velkokonferencích" v německy mluvících zemích.

Baedeker, svědkyně víry a rozvoj sociálního hnutí

V té době kázal Baedeker také na vlastních evangelizacích a při nich se obrátila také Toni von Blücher (1836-1906), praneteř feldmaršála Blüchera. Aktivně rozvíjela sociální práci s dětmi z ulice a později vytvořila podmínky pro vznik „Křesťanského společenství" v Berlíně, které Baedeker několikrát navštívil a stal se také pravidelným řečníkem tzv. „májových konferencí." Společenství se později přestěhovalo na Hohenstaufenstrasse 65, kde byla také založena Alianční biblická škola (1905).

Vedle Ruska evangelizoval Baedeker také v Číně, Japonsku nebo ve finských vězeních. Tam jej podporovala především **Mathilda Wrede** (1863-1921), dcera finského guvernéra, která navštěvovala vězení po celém Finsku a konala v nich sociálnědiakonskou práci. Baedeker ji inspiroval k prosazení zásadní reformy vězeňství. Získala přezdívku „anděl vězňů" a stala se inspirací pro podobnou práci po celém světě.

V Tallinnu, hlavním městě Estónska, se seznámil s **baronkou Uexküll** a přivedl ji k víře. Podporovala evangelizaci v baltských zemích a mezi baltskou šlechtou organizovala probuzenecká shromáždění.

Warnsův náčrt blankenburgské konferenční haly (nahoře)

Baedeker však působil i v zemích Střední a Východní Evropy (Čechy, Morava, Slezsko, Halič, Slovensko, Maďarsko) ve spolupráci s Misijí pro Jihovýchodní Evropu. Velký vliv měl na Kristínu Royovou (1860-1936), slovenskou probuzeneckou spisovatelku. Setkali se v Praze a Baedeker měl rozhodující vliv na její duchovní vývoj. Royovou přezdívali „Baedekerova dcera". Navštěvoval ji ve Staré Turé a kázal tam. I pod jeho vlivem začaly sestry Royové rozvíjet sociální práci s dětmi a starými lidmi.

Vliv Baedekera a Tolstého na ruskou společnost

Baedekerovo působení bylo natolik známé, že je do svého třetího románu Vzkříšení zakomponoval i Tolstoj. Popsal jej takto: „Angličan, ruměný zdravý muž, velmi špatně mluvící francouzsky, ale zato výborně a působivě řečnící anglicky, mnoho viděl a teď zajímavě vyprávěl o Americe, Indii, Japonsku i Sibiři." Tolstoj platil v té době za největšího žijícího spisovatele a nekorunovaného cara, který svou kritikou ruských společenských poměrů „nemilosrdně otřásal carským trůnem." Mikuláš II. s tím nemohl, až na zásahy pilné cenzury, která ze 129 kapitol pustila v původním duchu jen 25, nic udělat (1899). V případě potírání náboženského probuzení bylo carské Rusko vynalézavější. Tolstoj popisuje justiční bezpráví na tzv. sektářích, kteří z důvodu přesvědčení, opouštěli pravoslavnou církev a jejich rodiny byly za trest rozdělovány a posílány na Sibiř, každý člen zvlášť. Těmto lidem byla ve vězení Baedekerova kázání velkým povzbuzením. Třikrát procestoval Sibiř křížem krážem, při jedné z cest rozdal 12 000 Biblí a promlouval ke 40 000 posluchačů. Baedeker se ve své době stal nejznámějším misionářem v Rusku. Jeho vliv bylo cítit od carského dvora až do posledních koutů Sibiře.

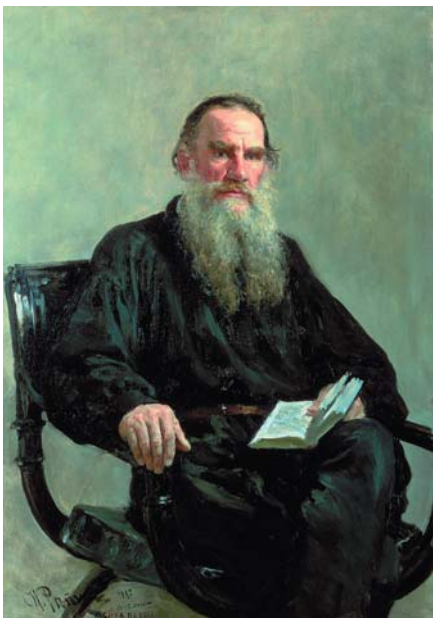

Dějiny duchovního probuzení v Rusku jej nemohou obejít.

Tolstého setkání s Baedekerem

V únoru 1889 se oba velikáni setkali v Moskvě. V té době už byl Baedeker známý po celé zemi. O jednotlivostech tohoto setkání se nic neví, Tolstoj si však do svého deníku poznamenal: že Baedeker je kalvinistou, který mluví s patosem a slzami v očích. Neustále citoval slova Bible. Život s dobrými skutky prý nestačí. Přitom však Tolstoj přiznal: „Celou tu dobu jsem byl pohnut k slzám." Ve 26. kapitole románu Vzkříšení popsal Tolstoj chování „Angličana" ve vězení, které se svým tlumočníkem navštívil: „Řekněte jim, že Kristus je litoval a miloval je," začal, „a že pro ně zemřel. Budou-li věřit, dojdou spásy." Zatím co mluvil, stáli všichni trestanci mlčky a v pozoru před pryčnami. „Řekněte jim," uzavřel, „že v této knize je to všechno řečeno. Umí tu někdo číst?" Zjistilo se, že číst umí přes dvacet osob. Angličan vyňal z příručního vaku několik vázaných Nových zákonů, a svalnaté ruce se silnými černými nehty se k němu natáhly z konopných rukávů a odstrkovaly se navzájem. Angličan věnoval v této cele dvě evangelia a šel do další."

Impulsy pro vznik misijních společností

Velkou láskou zahořel Baedeker k Arménům. Navštívil Kavkaz i Armény pronásledované v Turecku. Překládal jej stundista Sembat Bagdasarianz, který žil ve vyhnanství v Arménii. Po několika cestách na Kavkaz inicioval založení „Svazu pomoci Arménům" skrze pastora Ernsta Lohmanna (1860-1936).

Baedeker byl také spoluzakladatelem **„Námořní misie"** v Německu. V roce 1886 cestoval s Reginaldem Radcliffem z Anglie do Hamburku, kde, vycházeje z podobných iniciativ v Anglii, inicioval vznik práce mezi námořníky: rozdávání Biblí. Dům „Oddych námořníka" sloužil k rozběhu celé práce.

To vše konal F. W. Baedeker i přesto, že sám pracoval jako svobodný misionář, nezávislý na jakékoliv misijní organizaci. A celoživotně rezignoval na volání o finanční pomoc. Ovlivnil první německé misie víry, zvláště pak Ludwiga Dolla (1846-1883) z **Neukirchenské misie** a Heinricha Coerpera (1863-1936) z **Liebenzellské misie**. Úzký kontakt pěstoval s farářem Theodorem Ziemendorffem (1837-1912) ze „Súdánské-pionýrské misie"

Rozvoj evangelizace

Baedeker začal jako jeden z prvních používat v kontinentální Evropě kázání pod širým nebem. Zvěstovat **evangelium na ulici** bylo neobvyklé a v Německu to narazilo na velkou kritiku. Při svých evangelizačních cestách používal často jako pomůcku **„Knížku beze slov"**, malý sešit s barevnými stránkami. Každá barva symbolizovala určitou fázi v životě člověka nebo aspekt evangelia: černá hřích, červená Kristovu krev apod. Touto jednoduchou pomůckou mohl evangelium velmi rychle a srozumitelně ilustrovat.

V rámci konference evangelistů v Komorní Lhotce ve dnech 11. až 12. června 1905 kázal Baedeker v okolí Těšína a na jeho kázání se mimo jiné obrátil také Jiří Michalík, jeden ze starších bratří prvního bratrského sboru v Těšínském Slezsku (Koňakov-Třanovice).

Ukázka termínového kalendáře z roku 1898

Po konferenci v Blankenburgu podnikl Baedeker čtrnáctidenní cestu: překládal Hudsona Taylora a kázal (5.-6. září, Barmen a 7.-10. září, Essen), kázání (11.-13. září, Düsseldorf), kázání (14. září, Stockum), konference a ranní biblické hodiny (15.-17. září, Neukirchen), proslov (17. září, Essen a 18. září, Kassel), návrat a tři proslovy (19. a 20. září, Blankenburg), proslov (21. září, Rudolstadt), přesun a dva proslovy (22. září, Gotha).

Podpora myšlenky alianční spolupráce

Baedeker byl také mužem společenství, který hledal společenství se všemi opravdovými křesťany a podporoval jejich jednotu. Spolu se zastánci hnutí posvěcení odmítal konfesijní závory a vyzýval k nadkonfesijnímu křesťanství. Podobně jako jeho duchovní otec, Jiří Müller, i on ponoukal k prožívání společenství mezi všemi probuzenými křesťany ve všech zemích, které navštěvoval. A právě to byl hlavní důraz zakladatelů Bratrského hnutí. V Blankenburgu, kde Anna von Weling zřídila „Křesťanský spolkový dům" (1886), se každoročně účastnil konferencí, které byly určeny všem Božím dětem. V prvních 21 letech chyběl jen třikrát a byl nazýván „otcem aliančního domu". Službu Božímu království cenil víc než církevní ploty a rozdíly. Přesto zastával jasnou teologickou pozici.

Hlavní rysy Baedekerova vyznání

Baedeker věřil, že křesťanem se stává ten, kdo v Kristu prožil odpuštění hříchů. Obrácení tedy nespojoval se křtem. Křest totiž vnímal jako potvrzení již prožitého znovuzrození, jako křest víry, a to ponořením do vody. Rozlišoval však mezi přesvědčením nutným ke spáse a podružnostmi, proto také pěstoval společenství s věřícími ze všech církví. Byl úzce spjat s konferencí v Keswicku, jejíž heslo se stalo jeho vlastním a znělom: „Unum Corpus Sumus in Christo." Stal se tedy pionýrem moderního probuzeneckého a sjednocujícího hnutí, takže o něm Anna von Weling mohla napsat: „Nepatří žádnému církevnímu společenství, je živým zobrazením jednoty všech Božích dětí." Celá desetiletí před vznikem ekumenického hnutí tak Baedeker a jeho přátelé žili křesťanskou jednotu – bez organizace. Spojení křesťanů k modlitbě a k evangelizaci se stalo nejdůležitější touhou jeho života. Proto také Baedeker patří všem, proto se také jednota křesťanů odrážela i v jeho osobnosti. Baedekerův odkaz křesťanské jednoty hlásal také nápis: „Jednou provždy jedno v Kristu Ježíši" na průčelí budovy Alianční biblické školy, jejíž absolventi se stali zakladateli Bratrského hnutí v Českých zemích.

JAREK ANDRÝSEK

Probuzenecká hnutí
konce 19. a začátku 20. století

D. L. Moody

Dr. J. Pindór

Vznik Bratrského hnutí v Českých zemích byl úzce spojen s probuzeneckým hnutím 19. století v Evropě i v USA. Výraznou osobností probuzeneckého hnutí evropského významu se stal **Dr. Friedrich Wilhelm Baedeker**, bratrský kazatel a misionář v Rusku. Podobně jako **Lord Radstock** pronikl v Petrohradě s evangeliem do nejvyšších vrstev ruské společnosti. Probuzení na carském dvoře trvalo skoro deset let (až ke svému konci v roce 1884). Ruská šlechta tehdy otvírala své paláce pro evangelizační shromáždění a výklady Bible. Kvetl tzv. „stundismus" (u německého Stunde, tj. hodina: biblická h., sborová h., modlitební h.), svobodná pietistická společenství odmítající liturgii. Baedekerovi se zároveň podařilo oslovovat tisíce vězňů v nejubožejších podmínkách sibiřského vyhnanství. To on spojoval probuzenecké hnutí na Britských ostrovech, kde se obrátil a žil, s aliančním hnutím a hnutím posvěcení v Německu, odkud pocházel, a s probuzením ve Východní Evropě, kam vytrvale cestoval. Jako evangelista ovlivnil i duchovní rozvlažení v Těšínském Slezsku (1905).

To bylo do velké míry inspirováno přímo z USA evangelistou **D. L. Moodym**, ten sice několikrát navštívil Britské ostrovy, ale skutečným spojovacím článkem s probuzením u nás se stal těšínský pastor **Dr. Jan Pindór**. Pobýval v Moodyho institutu (1893), evangelizoval spolu s Moodym, překládal jeho knihy a zakládal spolky podobné YMCA a YWCA. Pindórovy překlady probuzeneckých knih se staly setbou, z níž vyrostl tzv. Těšínský zázrak, duchovní obnova, jež mimo jiné „porodila" i zakladatele Bratrského hnutí v Těšínském Slezsku Józefa Mrózka.

Svůj vliv na rozvlažení ve Slezsku mělo také probuzení ve Walesu (1904), které navštívily dvě výrazné osobnosti slezského hnutí, vikář **Karol Kulisz** a **Eva von Thiele Winkler**. Ti kladli velký důraz na prožívání ryzího křesťanského společenství a snažili se mu vytvořit místo uvnitř evangelické církve, podobně jako **Kristína Royová**. Ovšem myšlenky prohloubení duchovního života a jeho posvěcování se šířily také překlady knih takových představitelů probuzeneckého hnutí, jako byli **J. Wesley, C. H. Spurgeon, R. A. Torrey a C. G. Finney**.

Ten byl nepřímo ovlivněn také probuzením v německém Schildesche, kde promlouvali evropští evangelisté a misionáři z Asie. Vzniklo „Křesťanské společenství" vedené pastorem **Ch. Köhlerem** a vikářem **J.Warnsem**, které bylo vytěsněno z evangelické církve. Köhler a Warns se stali učiteli Alianční biblické školy v Berlíně (založené 1905 mimo jiné evangelisty Dr. Baedekerem a generálem von Viebahnem) a již během pěti let ovlivňovali svými dopisy, návštěvami a konferencemi více než stovku mladých zakladatelů svobodných bratrských sborů v Evropě, mezi nimi i **Józefa Mrózka** a **Františka Jana Křesinu**.

Posledně jmenovaný se nechal inspirovat v té době stále rostoucím **„bratrským hnutím"** v Anglii, kam z berlínské biblické školy odjel (1907) a zpět do Prahy se vrátil na podzim roku 1909 a odtud na místo svého prvního působiště, do Bratřejova na Vizovicku. Zde také zakládá bratrský sbor podobně jako Józef Mrózek, který se tehdy vrátil z Berlína zpět do těšínského Slezska Józef Mrózek. Závěr roku 1909 se tak stal v Českých zemích dobou zrodu biblického hnutí nezávislých církví, které má svůj počátek v Severním Irsku a v Anglii ve třetí dekádě 19. století. Získalo přívlastek „Bratrské", kvůli svému důrazu na prožívání křesťanského společenství napříč církevními ploty a jeho bratrské utváření a vedení (Mt 23,8): *„vy všichni jste bratři."* Bratři Křesina a Mrózek se s ním seznámili na Alianční biblické škole v Berlíně, která byla Bratrským hnutím inspirována a podporována a stala se centrem komunity mladých zakladatelů nezávislých sborů ve Střední a Východní Evropě. Takové bylo jedno z mnoha vyústění velmi širokého probuzeneckého hnutí z konce 19. a začátku 20. století v Evropě, které je dnes součástí tzv. evangelikalismu, v České republice reprezentovaného Českou evangelikální aliancí.

JAREK ANDRÝSEK

Příběh obrácení Józefa Mrózka

Syn tesařského mistra s touhou po dálkách

Józef Mrózek pocházel z protestantské rodiny z Těšínského Slezska. Narodil se 16. července roku 1882 v domě nad hrází dnešní Těrlické přehrady (vybudované v roce 1962). Stavení tam stojí dodnes. Jeho otec, také Józef, vlastnil malé zemědělské hospodářství a vedle toho pracoval jako tesařský mistr. Matka Magdalena, rozená Pawlasová, se snažila děti vychovávat v náboženském duchu. Od samého rána při domácích pracích zpívala písně ze zpěvníku Jiřího Heczka nebo z kancionálu Jiřího Třanovského „Cithara Sanctorum", jehož exemplář si Józef Mrózek dlouho schovával jako cennou památku. Vyučil se stolařem a pracoval v tomto oboru na šachtě v Karviné. Cítil však, že život je víc než jen zápas o živobytí. Už tehdy hledal smysluplný a naplněný život. Vyrůstal spolu se svým nejbližším přítelem ze sousedství J.Pawelkem v prostředí vřelé zbožnosti. Jeho mladším spolužákem na základní škole byl například pozdější biskup evangelické církve Karol Kotula. Józef už jako malý chlapec rád četl.

„Pečený vařený" u probuzeneckého pastora

Na konci 19. a počátku 20. století, kdy na různých místech Evropy docházelo k duchovním probuzením, vydával těšínský pastor J.Pindór knížky, které vedly k probouzení a prohlubování duchovního života. Překládal díla svých současníků D. L. Moodyho a Ch. Spurgeona, se kterými se znal osobně, ale i křesťanské klasiky, jako byli John Bunyan nebo Richard Baxter, a právě kniha posledně jmenovaného autora přivedla Józefa Mrózka k obrácení. Ve vzpomínkách na onu dobu uvedl: *„Když jsem byl mladý, byl jsem u něj (u Dr. Pindóra) pečený vařený, protože vydával různé brožůrky, a já jsem ty brožůrky ... prodával a zisk byl určen na stavění nových kostelů."*

Obrácení a tři etapy života Józefa Mrózka

Když se bratr Józef Mrózek ve zralém věku ohlížel za svým životem, členil jej na tři etapy. Ta první začala jeho narozením (1882) a končila výbuchem 1. světové války (1914). Druhá etapa byla meziválečná, tedy do vypuknutí 2. světové války v roce 1939. Třetí pak trvala až do jeho skonu v roce 1972. Mrózkův starší syn, Józef Mrózek junior, vzpomínal na svého otce, jak tyto tři etapy svého života srovnával a zjišťoval, že z hlediska morálky byli lidé v každé následující době horší, než v té předchozí. Zkušenost dvou světových válek, kterou měl za sebou, to jen potvrzovala. Za nejvýznamnější mezník první etapy svého života považoval okamžik svého duchovního obrácení. Na shromáždění, které se konalo 24. května 1964 v Gliwicích, popsal svůj prožitek odevzdání se Ježíši Kristu (1900) takto:

„Už je to hodně dávno... Mladý člověk se dral do života, ale zlo tohoto světa jej strhávalo, jak tomu obyčejně u mladých lidí bývá. A tak se v mladém člověku všechno pere. Na jedné straně zlo tohoto světa a na druhé straně ta zázračná Boží milost a láska, která je v Kristu Ježíši připravena pro každého člověka. Pokud se ovšem člověk dá touto Boží láskou a touto Boží milostí přitáhnout.

Bůh to v mém životě zařídil tak, že se mi do rukou dostala knížka popisující na jedné straně věčný úděl neobrácených lidí a tedy nespasených hříšníků, kteří jsou zatraceni, a na druhé straně popisující úděl lidí svatých, spasených a ospravedlněných krví Božího Syna, Pána Ježíše Krista. Ta kniha ... se jmenovala O věčném odpočinutí spasených ... Autor uměl to strašné, věčné neštěstí nespasených lidí tak úžasně vyostřit, že se člověk začal bát, aby se mezi ty zatracené nedostal. Na druhé straně ale dokázal na podkladě Božího slova krásně vylíčit úděl spasených, věřících, tedy zachráněných lidí. Bůh chce, aby všichni lidé byli zachráněni a přišli k poznání pravdy. Mě to tak zasáhlo, že jsem se rozhodl: „Nechci patřit k těm zatraceným, nýbrž k zachráněným." Vyšlo to z hloubky mého srdce a Bůh to slyšel. Bůh mě tak vedl, že ty závory praskly a mé srdce se otevřelo. Uviděl jsem nový svět a ten vstoupil do mého srdce, takže jsem si okamžitě řekl: „Nebudeš tancovat podle toho, jak ti hraje svět."

...Pokušení bylo hodně i pádů bylo hodně, ale ani na chvíli jsem nezapochyboval o tom nádherném údělu, který je díky oběti Ježíše Krista připraven i pro mě. Mám jistotu spásy, věčného života a v té radosti šťastného života jsem prožil už 64 let. Bylo to pro mě takovým štěstím, takovou radostí a takovým povzbuzením, že jsem si řekl: „Kéž by k tomu mohli dospět všichni lidé." A proto jsem se také okamžitě přihlásil do švýcarské misijní společnosti, abych tam získal vzdělání pro práci misionáře mezi pohany. Myslel jsem, že v Evropě jsou všichni křesťané. Ale Pán Bůh to vedl takovým způsobem, že jsem nevycestoval ani do Číny ani do Střední Afriky. Zůstal jsem v Evropě a díky Bohu mohu ty desítky let svědčit v různých slabostech i v moci Boží a dosvědčit, že práce Boží ve mně, v nás i mezi námi nebyla zbytečná, jak to píše apoštol Pavel v listu Korintským (1K 15,58; doplnil autor).

... Boží Duch svědčí našemu duchu, že jsme Božími dětmi. Jan evangelista napsal tak nádherné slovo ve svém prvním dopise (1J 3,1; doplnil autor): „Hleďte, jak velikou lásku nám Otec daroval: byli jsme nazváni dětmi Božími, a jsme jimi." V našem překladu chybí ten závěr: kai esmen, tj. „a jsme jimi". „Proto vás svět nezná", protože jej (Ježíše, pozn. autora) svět také nezná. My jsme Božími dětmi a stejný apoštol také říká: „Hleďte na tu Boží lásku", a Boží milost pracuje až dodnes nad námi, mezi námi a také skrze nás. Kéž by Bůh dal, abychom i my, bratři, s těmi šedými hlavami mohli na konci svého života něco udělat. To je mou touhou, jako to kdysi řekl, tuším Zinzendorf, že jeho vášní je toliko Ježíš.

To je to, co dnešní svět také potřebuje, protože lidé chodí, hledají, touží, chtějí a nenalézají. A svaté Boží slovo nám o všem tak jasně mluví... Protože až se sejdeme jednou v domě našeho Otce tam u Pána, tak tam najdeme to, co zde v Gliwicích najít nemůžeme. Co oko nevidělo, to tam uvidíme. Co ucho neslyšelo, to tam uslyšíme. Co na lidské srdce nevstoupilo, to tam prožijeme. Ale naší největší radostí bude, že se tam budeme dívat na našeho Spasitele. Uvidíme se s ním tváří v tvář, uvidíme jej takového, jakým skutečně je, a budeme mu podobni, jak to píše Jan (1J 3,2; doplnil autor). Když je člověk zasažen ve svém srdci, pak už nemůže Bohu vzdorovat, jak Židé vzdorovali Ježíši, který je chtěl přivést k sobě a řekl jim (J 5,40, doplnil autor): „Ale vy nechcete přijít ke mně, abyste měli život."

SESTAVIL JAREK ANDRÝSEK ■

Počátky práce bratří Mrózka a Křesiny (podzim 1909)

K počátkům Bratrského hnutí v Českých zemích neodmyslitelně patří příběh Józefa Mrózka a jeho ženy Evy, rozené Sabelové. Nejde jen o příběh lidí, se silným vědomím poslání. Jde také o zřetelné Boží působení, které lze v jejich životě pozorovat. I proto se mnohým stali příkladem, duchovními rodiči. Pracovali mezi prostými Poláky, jejich zvěst však zasáhla i Němce a Židy. Češi jim vděčí za položení základů prvních sborů v Těšínském Slezsku, které při vzniku Československa zůstaly na českém území. Pro nás, Evropany 21. století, zůstávají tito zakladatelé „svobodného, širokého, biblického hnutí" v Rakouském Slezsku a po rozpadu Rakouska-Uherska také v Polsku stálou inspirací. Řečeno slovy Józefa Mrózka: „Evangelium přece nezná hranice." První roky misijní práce Józefa Mrózka byly neobvykle plodné, stojí zato se za nimi ohlédnout.

Vliv pastora Pindóra a vikáře Kulisze - pěstování společenství

Původu a obrácení J. Mrózka je věnován samostatný článek. O událostech Mrózkova života bezprostředně po jeho obrácení (1900) toho mnoho nevíme. Zato o poslíčcích duchovního probuzení na Těšínsku na začátku 20. století se toho napsalo hodně. Jeho počátky můžeme vidět v osvětové a publikační činnosti pastora Jana Pindóra. Na přelomu století se k němu přidal další probuzenecký pracovník Karol Kulisz, který působil od roku 1898 jako vikář v pietistickém sboru v Komorní Lhotce. Kostelník tohoto sboru byl švagrem Jana Zabystrzana z Koňakova, který také otevřel svůj dům pro biblické hodiny. Vedle rodinných vazeb to však byla především duchovní spřízněnost s probuzeneckými myšlenkami, která spojovala sbor v Komorní Lhotce i Ježíšův kostel v Těšíně s domy J. Zabystrzana a J. Sabely, kde se konaly biblické hodiny. Tyto dva domy se později staly základnou misijního působení Józefa Mrózka.

Probuzení na Těšínsku a nepřízeň církevní vrchnosti

Probuzenecká hnutí v Evropě byla propojena konferencemi a osobnostmi, které byly nositeli jejich duchovního náboje. Na druhou stranu se neobešla bez dlouholeté přípravy a trpělivého rozsévání, jako tomu bylo v případě pastora Pindóra a Kulisze. V Těšíně se uskutečnily desítky evangelizačních shromáždění v Ježíšově kostele, Evangelické čítárně, v hotelu Pod zlatým volem a v Národním domě na těšínském náměstí. Lidé z Těšína i širokého okolí se obraceli ke Kristu a jejich život se radikálně měnil. Hospodští přicházeli o „štamgasty" a evangelické pastory neměli zrovna v lásce. Pán seslal déšť milosti a daroval nová obrácení, mimo jiné i skrze práci Paula Wißwede z Katovic. Vedle Těšína se kroužky věřících scházely asi na 15 místech v jeho okolí. Tato slibně se rozvíjející duchovní práce našla i své odpůrce. Tím hlavním se stal evangelický moravsko-slezský superintendent, který na pastora Pindóra vyvíjel tlak, aby se již shromáždění mladého hnutí neúčastnil. Také pastor Kulisz se oficiálně nemohl práce účastnit. Nedůvěra a poručníkování církevní vrchnosti mladé hnutí ochromily a zadaly příčinu k jeho pozdějšímu tříštění.

Mrózkovo rozhodnutí odejít na Alianční biblickou školu do Berlína

Probuzenecké hnutí podporované návštěvami evangelistů jako byl dr. Kilburn nebo dr. Baedeker zasáhlo lidi téměř z každé vesnice. Shromáždění tam probíhala často ve školách. Této práce se účastnil i bratr Mrózek a promlouval na různých shromážděních bohoslužebné povahy. K.Kulisz se o rané fázi jeho služby vyjadřoval, jako o prorokovi. Právě tady pocítil potřebu důkladné biblické a pastýřské přípravy. Pouhá četba knih, které prodával, mu již nestačila. Z bezútěšné situace nedostatku pracovníků, kteří by probuzené a nově obrácené věřící vedli v jejich duchovním růstu dál, vyrostlo rozhodnutí mladého Józefa Mrózka odejít na biblickou školu. V letech 1905 až 1907 musel Mrózek nastoupit na vojenskou službu v rakouské armádě a hned po jejím ukončení se v září 1907 vypravil do Berlína.

Vliv pastora Köhlera a vikáře Warnse

V Německém Schildesche u Bielefeldu došlo v lednu 1903 k probuzení. Bůh odpověděl na dlouholetou pastýřskou práci pastora Ch. Köhlera. Presbyterstvo v čele s jiným farářem se postavilo proti. Dvěma laikům zakázali se modlit, vikáři Warnsovi zakázali proslovy, modlitby i vstup do sboru. Společenství, které vzniklo z činnosti Modrého kříže, nyní obohacené o nově obrácené lidi stálo před rozhodnutím, zda se podřídí či nikoliv. Postavilo se za svého vikáře a tak se evangelium začalo zvěstovat na humně jednoho selského stavení a ještě v tomtéž roce v domě nově vzniklého společenství. Otevření nového sálu se zúčastnilo asi 500 osob. Johannes Warns, z důvodu svědomí, nakonec odmítá místo faráře v zemské evangelické církvi. Jeho hlavním důvodem byly pochybnosti o praxi zemské církve ohledně večeře Páně, křtu a sborové kázně. Köhler i Warns nakonec z evangelické církve z důvodu svědomí odcházejí a stávají se učiteli Alianční biblické školy v Berlíně, jejíž třetí a čtvrtý kurs Mrózek navštěvoval. Zde se seznámil s Bratrským hnutím, které školu podporovalo a inspirován příkladem svých učitelů nakonec také vystupuje ze státní evangelické církve.

Situace po návratu z berlínské biblické školy

Několik týdnů po návratu Józefa Mrózka z Berlína jej na místo jeho nového působiště přijíždí podpořit Ernst Vollack, externí spolupracovník biblické školy. Duchovní situaci na Těšínsku popsal následovně: *„Bohužel se však zdá,*

že služba věřícím ustupuje zcela do pozadí. Na shromážděních se zvěstuje jen evangelium pro nevěřící, a jak usuzuji z rozhovorů s jednotlivci, často dost nejasně, takže mnohým chybí dokonce jistota spásy. Doposud zde téměř nebyli bratři, kteří by byli s to, vést bratry a sestry v jejich víře dál. V této oblasti sice bydlí jeden milý věřící pastor (nejspíš K. Kulisz)... nemůže však kvůli protestům vzneseným jeho bratry v úřadě vést shromáždění mimo území své farnosti. Bratři z Katovic přijíždějí ... kvůli velké vzdálenosti a množství vztahů, které udržují, jen zřídka..."

Mrózkovo rozhodnutí budovat svobodné bratrské sbory

Vedle pozitivního vlivu kvalitní biblické přípravy a společenství v bratrském sboru to byly i negativní zkušenosti s vedením evangelické církve, které Józefa Mrózka vedly k radikálnímu rozhodnutí: vydat se novou svobodnou a biblicky orientovanou cestou. Chtěl se vyhnout rozkolům v církvi a jednání proti vlastnímu svědomí. Rozhodl se, že po návratu domů bude zakládat sbory na místech, kde se probuzenecká práce ještě nerozvinula. S tím souvisel i jeho odchod ze státní církve. Nechtěl opakovat trpkou zkušenost pastorů Pindóra a Köhlera, jakož i vikářů Kulisze a Warnse. Také Kristína Royová byla kvůli svým probuzeneckým postojům perzekuována a její práce vytěsňována z církevních prostor. Royová to s odstupem času komentovala slovy: *„Nepřidali jsme se k žádné svobodné církvi, ani jsme žádnou novou nevytvořili, scházeli nám k tomu přiměření muži."*

Mrózkovo rozhodnutí podporoval i jeho učitel a přítel J. Warns

27. července 1909 navštívil Mrózka jeho učitel J. Warns. Sloužili spolu v Křesťanském společenství v Těšíně a v Ustroni, ale také v nově vznikajícím sboru v Třanovicích. Warns se snažil Mrózkovi pomoci v rozsévání evangelia a Křesťanskému společenství v jeho nelehké probuzenecké práci. Otevřenost vůči probuzeneckým skupinám a k alianční spolupráci provázela Mrózka po celý život, pomáhala mu všude, kde působil a budoval svobodné sbory. Bratr Warns se snažil své žáky povzbuzovat, poskytnout radu a doprovázet je v jejich práci. Díky svým cestám vytvářel síť vztahů, která byla při zakládání sborů velmi účinným nástrojem. Pořádal evangelizační shromáždění a poskytoval podporu při zakládání nových svobodných sborů podle biblického vzoru.

Hledání nového působiště

Po společně prožitých dnech s bratrem Warnsem musel Józef Mrózek nastoupit na císařské manévry na Moravě. Do Berlína napsal: *„Očekávám od Pána vedení, zda mám pracovat blízko mého domova (Těšín a okolí) nebo začít novou práci v západní části Slezska, kde je ještě velké neobdělané pole. Jedná se o oblast Ostrava-Vítkovice-Oderberg-Lazy-Karviná. V mém případě může jít jen o svobodnou práci, svobodnou od každého stranictví a denominace. Prosím, modlete se za mne, aby mi Pán ukázal cestu."* Ernst Vollack napsal k Mrózkově situaci tyto postřehy: *„Bratr Jósef Mrózek se ...těší důvěře mnohých bratří a sester a všude nachází otevřené dveře. Nechybí zde ani takoví, kteří k jeho širokému, svobodnému, biblickému směru přistupují s nedůvěrou. Proto není milý bratr rozhodnut, zda má zůstat v této oblasti, protože se obává, že by skrze jeho práci v takovýchto podmínkách docházelo k nemilým roztržkám mezi věřícími. Očekává v této záležitosti, která tíží jeho srdce a svědomí, bližší pokyn od Pána..."*

Biblické týdny v Koňakově

O tom, jak se duchovní práce Józefa Mrózka rozvíjela na podzim roku 1909, se dovídáme jen útržkově. V lednovém čísle časopisu biblické školy se píše, že bratři Mrózek a Křesina, kteří pracují ve Slezsku a na Moravě, jsou v práci mezi svými rodáky zvlášť pilní. Nedostatek písemných záznamů o Mrózkově práci v posledních měsících roku 1909 svědčí

o tom, jak byl vytížen. Jedno shromáždění střídalo druhé. V závěru roku 1909 proběhl v Koňakově také „biblický týden", který měl v březnu 1910 svou reprízu, aby se pak stal v Koňakově dobrou tradicí. Mrózek tím reagoval na dlouhotrvající potřebu kvalitního biblického vyučování pro nově obrácené, o jejíž potřebě se ve své zprávě zmiňoval Ernst Vollack.

Začátek bratrského sboru v Koňakově-Třanovicích, podzim 1909

Józef Mrózek junior uvádí ve svých článcích jako počátek vzniku prvního bratrského sboru rok 1909. Toto datum se v rodině Mrózkových a v bratrském hnutí na Těšínsku tradovalo jako počátek sboru s jistotou a nebylo nikdy zpochybňováno. Můžeme je tedy spolu se zrodem bratrského shromáždění v Bratřejově na konci roku 1909 označit za počátek bratrského hnutí v Českých zemích. Nedělní shromáždění probíhala střídavě na dvou místech, v Koňakově a v Třanovicích, tak aby to věřící z obou míst měli stejně daleko. Roli starších plnili v tomto sboru sboru rolníci Jiří Sabela z Třanovic, Jan Zabystrzan z Koňakova a Jiří Michalík z Hradiště. Józef Mrózek byl evangelistou, pastýřem a učitelem nového hnutí, i proto mohl být už na podzim roku 1910 sborem vyslán, aby začal novou práci v západní části Slezského Těšínska v Oderbergu (Bohumíně). Z historického a věcného hlediska je tedy správné, aby byl sbor Třanovice-Koňakov, označen jako první bratrský sbor na Těšínsku. Ten se na dlouhá léta stal pro Józefa Mrózka útočištěm i oporou v jeho práci.

Začátek práce F. J. Křesiny na Vizovicku (podzim 1909)

Blízkým spolupracovníkem Józefa Mrózka se stal František Jan Křesina, který se účastnil hned druhého kurzu Alianční biblické školy (1906-1907). Odešel tam na doporučení bratrů ze sboru Svobodné reformované církve v Praze, kde se jako devatenáctiletý obrátil ke Kristu. V Berlíně pracoval jako soustružník u firmy Siemens a při zaměstnání navštěvoval biblickou školu. Když své působení v berlínské škole ukončil, dostal pozvání odejít na biblickou školu Otevřených bratří do Anglie. Tam se naučil anglicky a poznal sbory anglických Otevřených bratří. V říjnu 1909 se na zpáteční cestě z Anglie zastavil v Berlíně, aby pozdravil učitele a žáky nového kurzu. Vracel se zpět do Čech, kde se chystal začít svou duchovní práci. Prosí všechny v biblické škole o modlitby za Čechy, Moravu a Slezsko, to byly země, na které se v Rakousku-Uhersku zaměřovala jeho pozornost.

Slavení Památky Páně v Bratřejově (28. listopad 1909)

26. listopadu 1909 odjel bratr Křesina z Prahy do Vizovic na Moravě a napsal: *„Před dvěma lety zde Pán daroval malé probuzení. Obrátilo se tu několik duší. Zůstal jsem tam v okolí 13 dní a pořádal 17 shromáždění v různých domech na různých místech. ... O těch dvou nedělích jsme se také shromáždili kolem stolu Páně. Bylo to pro tamější Boží děti poprvé. Od té doby mají věřící pravidelně každou neděli Lámání chleba.“* První ze zmíněných nedělí připadala na 28. listopadu 1909. Jestliže nám v případě třanovicko-koňakovského sboru chybí přesné datum jeho vzniku, protože oficiality a matriční záznamy se nesnoubily s neformální povahou shromažďování Bratrského hnutí, pak v případě bratřejovského sboru máme k dispozici přesné datum prvního slavení Památky Páně. Věřící v Bratřejově ji tehdy slavili poprvé neformálním bratrským způsobem bez vysluhování „ordinovanou“ osobou. Jelikož Lámání chleba tvoří centrum bohoslužebného shromažďování Bratrského hnutí, můžeme neděli 28. listopadu označit za jeho počátek nejen na Vizovicku, ale při absenci přesného data z Těšínska i v Českých zemích jako takových. V prosinci 1909 pokračoval F. J. Křesina v cestě z Vizovic na Těšínsko a měl tam několik shromáždění na různých místech.

Rodina Jana a Marie Zabystrzanových v Koňakově před domem, kde probíhala shromáždění

Sbor Koňakov-Třanovice v roce 1913, zcela vlevo F.Butcher, uprostřed J.Sabela, po jeho pravici J. Zabystrzan, po jeho levici J. Michalík, zcela vpravo J.Mrózek

Před domem J. Sabely v Třanovicích, kde probíhala shromáždění

Zakládání dalších sborů

Oba bratři naplňovali jasnou vizi: zakládat nezávislé bratrské sbory. Komunita zakladatelů, která se kolem berlínské Alianční biblické školy vytvořila, je v tom všemožně podporovala. A tak ještě před první světovou válkou vznikla pravidelná shromáždění v těchto místech.

1909 Bratřejov a Koňakov-Třanovice
1910 Plzeň a Bohumín (1911 Lámání chleba)
1912 Golkovice a Moravská Ostrava
1912 Časopis Ze slov pravdy a lásky
1913 Dubí
1914 Karviná a Návsí (překaženo duchovními)

JAREK ANDRÝSEK

Ztráty a nálezy
Oty Zeisela-Záleského

Svatební foto Oty Zeisela a Marie Nawratilové

Příběh Oty Zeisela-Záleského začíná v předminulém století, za Rakousko-Uherské monarchie. Je provázen ztrátou rodičů, ztrátou zdraví, ztrátou iluzí o společnosti, produkující hrůzy světových válek, ztrátou křesťanského společenství, jemuž zasvětil svůj život, ztrátou pochopení od přítele, kterému nejvíc věřil, ztrátou možnosti žít s rodinou, kterou miloval, ztrátou důstojnosti občana, ponižovaného kvůli své rase, aby v té největší hloubce svého zklamání, jež se odrazilo i na jeho fyzickém stavu, prožil, že u Ježíše je stále naděje.

Ztráta rodičů

Ota Zeisel se narodil židovským rodičům, které ve skutečnosti nikdy nepoznal. Oba zemřeli na tuberkulózu v prvním roce jeho života. Ujala se jej maminčina sestra, Karolína Gärstmannová. Starala se o něj s láskou, jakou může dát žena sirotkovi v jeho nešťastném startu do života. Zahrnut péčí své tety měl však Ota od malička problémy s plícemi. Bydlel se svými pěstouny na Vinohradské ulici ve Starém Brně. Sigmund Gärstmann tam vedl obchod a poskytl Otovi vzdělání zubního technika. Ota prožil léta dospívání v době útrap první světové války a do euforie budování nové demokratické československé společnosti vstoupil jako devatenáctiletý mladý muž.

Ztráta zdraví

V roce 1920 se seznámil s Marií Nawratilovou, absolventkou brněnského lycea, která pocházela z nevěřící dobře situované rodiny. Užívali si společenského života, měli se s Marií opravdu rádi, ale vzít se nemohli. Otovi v tom bránila ztráta zdraví, kvůli které nemohl vybudovat zázemí, tolik potřebné pro založení rodiny. V roce 1921 odjíždí na léčení do plicního sanatoria ve Šternberku. Bůh jej v jeho osobním neštěstí a nepřízni osudu viděl a spojil jeho příběh s příběhem jiného, podobně postiženého muže, Josefa Dytrta. Josef prožil během první světové války obrácení k Ježíši Kristu. Když přijel na dovolenku domů, prožila duchovní probuzení i jeho matka a nevlastní otec. Josef se nechal pokřtít a slavil se svým duchovním otcem, četařem Štefanem Kevickým „bratrským“ způsobem Památku Páně. Ten jej pak navštívil i po válce v sanatoriu a před celým patrem, tam svědčili o Kristu. S touto zkušeností zapáleného evangelisty se Josef Dytrt věnoval v sanatoriu i Otovi Záleskému. Četli spolu Bibli a rozmlouvali o ní.

Nalezený Mesiáš a vize budování společenství obrácených

Duch svatý si použil svědectví Josefa Dytrta k tomu, aby Ota Zeisel poznal v osobě Ježíše Krista Mesiáše, zaslíbeného jeho dávným předkům. Ota mu odevzdal svůj život a ve Šternberku byl také, na znamení nového duchovního počátku, pokřtěn. Do Brna se vracel s dalším nově obráceným spolupacientem, Františkem Válkou. Otovo svědectví neslo v Brně ovoce v podobě obrácení Adolfa Gröpfela a K. Voigtové. Cestou víry se na svědectví Wilhelma Waltera, Křesinova spolužáka z berlínské biblické

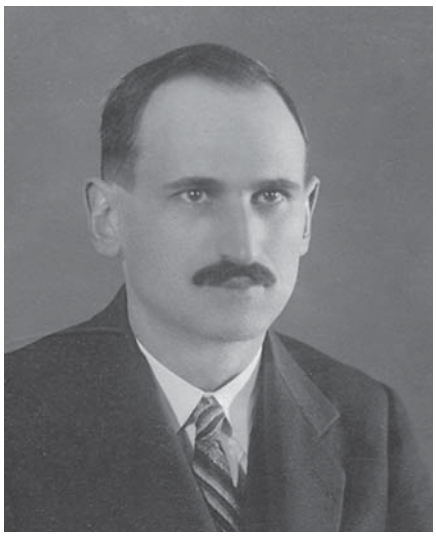

školy, vydala i Marie Navrátilová, Otova snoubenka. Bratr Křesina zprostředkoval Zeiselovi i další kontakt na manžele Černilovy, kteří se do Brna přistěhovali z Plzně. Pomalu se tak začalo formovat jádro brněnského sboru, který se začal scházet nejprve u br. Gröpfela.

Nemoc jako příležitost k nesení naděje

Zdravotní problémy sužovaly Otu Zeisla i nadále. Přijímal je však z Boží ruky jako příležitost ke svědectví o Pánu, který zachraňuje od věčné záhuby. Během pobytu v léčebně v Žárech na Krnovsku (1924) se obrátil Ferdinand Tvrdý (Scholz), úředník Vítkovických železáren, jeden ze zakládajících členů ostravského sboru, a učitel Jaroslav David z Kateřinek u Opavy.

Svatba a otevřená domácnost pro společenství církve

Po pětiletém čekání nadešla chvíle společné svatby snoubenců Marie a Oty, kteří přijali společné jméno Zeiselovi. Do jejich bytu nedaleko městského parku Lužánky se na nějakou dobu přeneslo shromáždění, zde také novomanželé přijímali bratry ze zahraničí (Broadbent, Butcher, Lees, Warns) a z jiných míst ČSR, kteří obohacovali nově vzniklé společenství. Pán Zeiselovým požehnal a daroval jim tři děti: syna Maxe a dcery Jetu a Elišku.

Duchovní průlom v Brně

Po letech drobné a trpělivé práce otevřel Bůh dveře a brněnský bratrský sbor zaznamenal rozvoj. Bůh si k tomu velkou měrou použil zdravotně indisponovaného Otu Zeisela. Ten po společné návštěvě bratislavské konference ostatním věřícím v Brně navrhl, aby spolu začali slavit Památku Páně. To je v bratrském hnutí často vnímáno jako iniciační událost vzniku samostatného sboru. Ve spolupráci bratrů Zeisela, Vlčka, Dvořáka a Dr. Zemana se sbor začal rozvíjet a v roce 1928 se přenesl z centra Brna do Husovic (Hálkova 29). Za sbor navenek zodpovídal Ota Zeisel, ale své misijní poslání vnímali všichni. Když na návrh J. Zemana začali dům od domu zvát lidi, shromažďovací místnost byla brzy plná. Za deset let se sbor rozrostl na 120 lidí. Nedělní školu vedly manželky dvou zodpovědných bratrů: Marie Zeiselová a Drahomíra Zemanová. Obě rodiny sdílely společnou vizi a vzájemně se doplňovaly. Ota překládal letáčky z němčiny, které pak s bratrem Zemanem vydávali a šířili.

„Rasově méněcenný občan“

Ota Zeisel byl vyznávající křesťan, v jehož životě až do roku 1938 nehrál židovský původ téměř žádnou roli. Podle nacistické definice židovství (Žid: oba rodiče Židé; Míšenec: jeden rodič Žid), však zase nehrálo žádnou roli to, že je vyznávajícím křesťanem. Příslušníci bratrského hnutí však většinou uváděli, že jsou bez vyznání. Chtěli se tak odlišit od nominálních křesťanů a jejich formálního vyznání. Otova předtucha se začala naplňovat už koncem března 1939, kdy Židé nemohli pracovat ve veřejných institucích a byli omezeni v prodeji, pronájmu či darování nemovitého majetku. Rostl šovinismus a antisemitismus. V červnu 1939 vstoupily v platnost Norimberské (1935) a jiné zákony, jež připravily nástroje k persekuci tzv.

Marie, Max, Eliška, Ota a Henrietta Zeiselovi

„rasově méněcenného obyvatelstva“. V lednu 1940 byli Židé zcela vyřazeni z hospodářského života. Postupně nesměli vstupovat do divadel, na plovárny, do veřejných sadů, jídelních a spacích vagónů, restaurací a hostinců, nesměli jezdit tramvají, měla-li tato jen jeden vůz, jinak jen na plošině posledního vozu. Židé i míšenci měli být v konečném důsledku podle nacistické ideologie vyhlazeni. Deportace Židů do koncentračního tábora Terezín začaly na podzim 1941 a na počátku roku 1943 bylo na svobodě už jen na 3 tisíce protektorátních Židů.

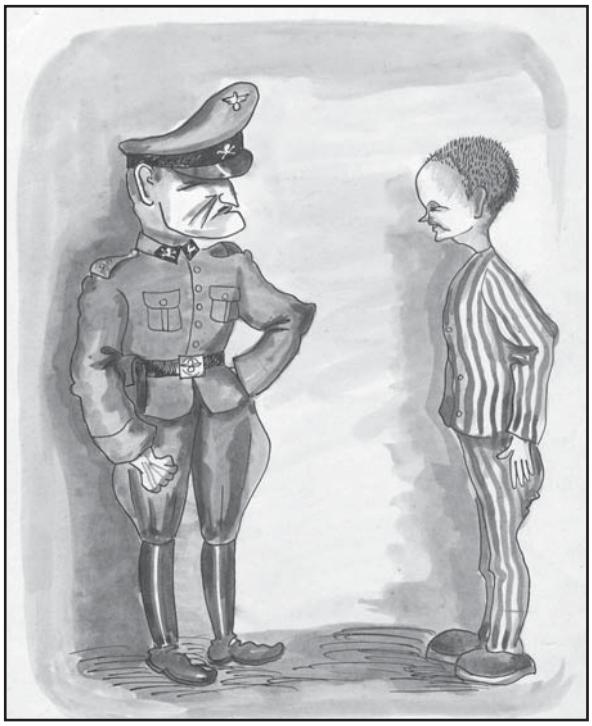

Ztráta pochopení ze strany sboru

Když byl v Mnichově roku 1938 zpečetěn osud Československa, začali mít Židé - Hitlerův „hlavní nepřítel“ - vážné obavy o svou budoucnost. V roce 1938 si Ota Zeisel myslel, že by mohl ochránit sebe i svou rodinu, kdyby v kolonce vyznání mohl uvést, že je křesťanem (prokázat se členstvím ve státní církvi) a že své židovství nijak nepraktikuje. Rozhodl se tedy, že svou rodinu nechá formálně zapsat do Českobratrské církve evangelické. Senior Viktor Hájek s tímto krokem souhlasil, přestože věděl, že jde jen o formální záležitost. Bratr Zeisel o svém úmyslu informoval bratra Dr. Zemana a domácí sbor, ale nesetkal se s pochopením. Jeho rozhodnutí bylo kvalifikováno jako krok nedůvěry vůči Pánu a nakonec byl pro „nedostatek víry“ vyloučen ze sboru, který sám zakládal. Ze sboru, pro který žil a kterému věnoval všechno své úsilí. Snášel to velmi těžce. Odrazilo se to i na jeho zdravotním stavu. Někteří bratři a sestry jej však navštěvovali a podporovali jej. Nejen z brněnského sboru, ale i z Heršpic a z Křížovic, kde před válkou často sloužil Božím slovem. Marii Zeislové přinášeli podporu do obchodu a někdy ji posílali balíčky poštou.

Nalezené společenství s ostatními církvemi

Ztracené duchovní zázemí nahradilo rodině Zeiselových společenství v Českobratrské církvi evangelické v Blahoslavově domě na Lidické ulici. Ota si vážil kázání bratra Hájka a čerpal z nich posilu. Děti vyučoval bratr Hájek náboženství a ony jej respektovaly a ctily. V neděli večer chodili Zeiselovi do Jednoty Českobratrské (na Kounicově ul.), sbor tam vedl bratr Pospíšil. V neděli večer měli společenství u čaje, zpívali písně s kytarou a poslouchali zvěstované Slovo. Neděle patřila celá Pánu a tak v podvečer chodila rodina Zeislových také na shromáždění Armády spásy na Dlouhé ulici při Lužánkách. Působili tam Josef a Erna Korbelovi. Dcera Jeta se na shromáždění Armády spásy v roce 1943 obrátila. Zareagovala na výzvu: „Kdo se chce Pánu odevzdat?“ a spolu se sestrou Ernou (rozenou von Thun) se v modlitbě vydala Pánu Ježíši. V té době musela Jeta jako míšenka kvůli své rase opustit školu, přestože měla vyznamenání. Učitel jí to sdělil velmi citlivě a přátelsky a loučil se s ní slovy: „Važ si svých rodičů, i když kvůli nim protivenství trpět musíš.“

Odloučení od rodiny

V Brně na Ponávce byly vyhrazeny pro Židy ulice, do kterých se museli přestěhovat. V jednom bytě bydlelo i více rodin. Ota Zeisel byl přidělen do bytu starých manželů Singerových, kde měl svůj pokoj. Manželka Marie bydlela s dětmi v Řečkovicích, což bylo asi 5 kilometrů

cesty. Když se opozdil a musel riskovat cestu tramvají mimo stanovenou hodinu, zakrýval si taškou židovskou hvězdu na rukávě. Přesto všechno měli Zeislovi každý den rodinnou bohoslužbu, při které si četli Písmo a modlili se. Děti si vzpomínaly, jak za nimi do Řečkovic přicházel z města polní cestou.

Téměř ztracený a přesto nalezený syn

Když syn Max dosáhl v únoru roku 1944 věku 17 let, musel se dostavit na sběrné stanoviště míšenců do Prahy. Ota Zeisel nesměl jako Žid cestovat vlakem, a tak se Josef Korbel nabídl, že s Maxem pojede. Ten večer obrovské nejistoty, kdy měli odjíždět, se Max v přítomnosti Josefa Korbela obrátil a uvěřil v Ježíše Krista, jako svého Spasitele. Jaká radost v tom strašném smutku loučení. Z Prahy byl Max poslán do Terezína, který byl stále přeplněnějším a stěsnanějším. Když se Max dostal do skupiny lidí, která odklízela mrtvoly, tušil svůj brzký konec. Nacisté se nepohodlných svědků důsledně zbavovali. Díky Pánu, byl nakonec Terezín osvobozen dříve, než se Maxova předtucha naplnila. Přes všechnu radost ze svobody si Max z Terezína odvezl i celoživotní trauma. Smutné výjevy čekání na smrt v terezínském táboře se pak staly námětem jeho kreseb. Jako reklamní grafik dokázal ironicky a vtipně zachytit nejednu životní situaci. Společnosti se však spíše vyhýbal, zvlášť když jej přepadala skepse. O víře uložené v hloubi srdce říká: „Co člověk získal, to nemůže ztratit."

Slib vděčnosti Tomu, který zůstává věrný

Se zdravím bratra Oty Zeisela to bylo ke konci války stále horší. Jeho citlivá duše se jen těžko vyrovnávala se všemi těmi ztrátami a stresem, kterému byl vystavován. Přesto však anebo právě proto se pevně přimkl k Pánu Ježíši. Na smrt nemocní Židé nebyli bráni do transportů. Když na konci války dostali i tito nemocní Židé příkaz, aby se dostavili na seřadiště, zaujal bratr Ota smělý postoj. Zcela se v té situaci vydal Pánu a nevzal si s sebou nic než malou mošnu, žádné kufry, zásoby a přikrývky. Řekl: „Když mě Pán zachová, tak budu za tři dny doma. Když ne, pak žádné deky nepotřebuji." Když byli všichni nemocí Židé shromážděni na seřadišti, proběhla poslední selekce. Ty „nejhorší případy" posílali umřít domů. Ota byl mezi nimi.

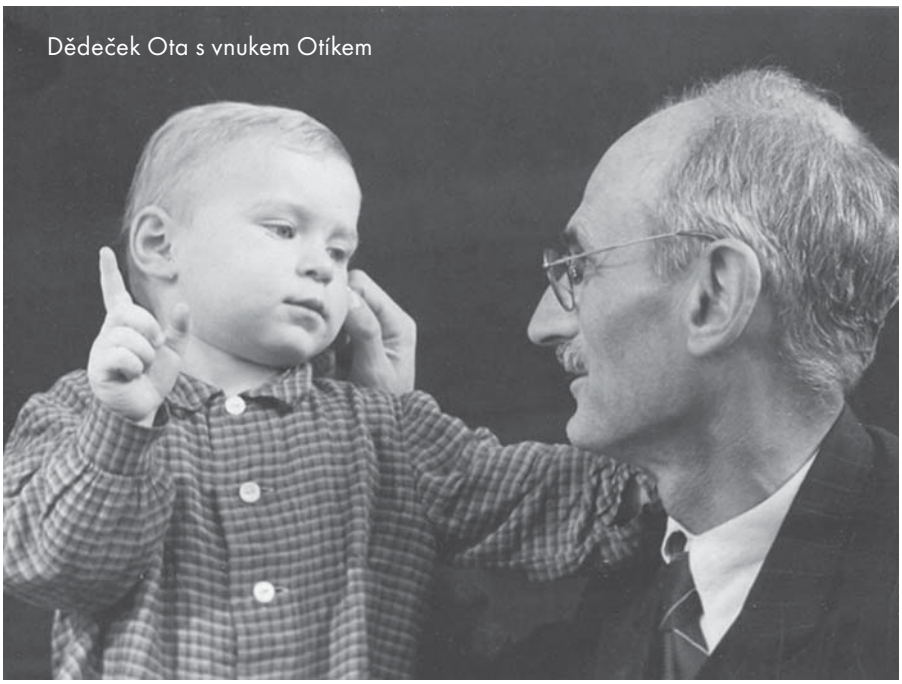
Dědeček Ota s vnukem Otíkem

Pán jej viděl a odpověděl. Za tři dny byl Ota Zeisel doma. Z vděčnosti za záchranu učinil Ota před Pánem důležitý slib: „Každý den, který jsi mi přidal k životu, se budu snažit vydat alespoň jednomu člověku svědectví o Tobě, Pane Ježíši!" A skutečně to dělal celých 12 let až do svého odchodu k Pánu v roce 1956.

Návrat do sboru

Po válce se Ota Zeisel toužil vrátit do sboru. Když před shromážděním veřejně vyznal, že formální vstup do Českobratrské církve evangelické byl „krok nedostatečné víry", byl přijat zpět do sboru. Za tímto vyznáním bratra Oty Zeisela nebyla jen snaha vrátit se do sboru, který zakládal, ale také úžasná pokora a odpuštění. Trpká zkušenost obrovského ponížení, až na samou hranici lidské důstojnosti, ba i lidské existence, jej přimkla k Pánu Ježíši. Společenství s ostatními církvemi během válečných let Otovi také prospělo a rozšířilo jeho duchovní obzor. Hluboká kázání seniora Hájka, vřelé a neformální společenství u čaje v „Jednotě" a evangelizační náboj Armády spásy, díky kterému se obrátila dcera Jeta i syn Max. Tento širší vhled a připravenost ke spolupráci pomáhal bratrskému sboru, aby se neuzavřel do „sektářské výlučnosti." To byla ostatně jedna z jeho životních zásad: „vidět Boží království i mimo okruh těch bratří, mezi kterými jsem uvěřil a pracoval."

Život ve svobodě pod Boží rukou

V roce 1945 přijal Ota Zeisel české jméno Záleský; začala se nová etapa jeho života. Domácnost manželů Záleských se z vděčnosti Pánu znovu otevřela návštěvám i setkávání mládeže a Ota využíval každý den ke svědectví. Jak jinak zakončit jeho příběh než příkladem ze všedního života, kdy Ota v zapáchající a nepříjemné zkušenosti, dokázal rozpoznat Boží vedení a otevřít se mu. V tom je nám Ota Záleský stále silnou inspirací i po více než půl století (vyňato z korespondence s dcerou Jetou): *„Posadil jsem se mezi jednu paní a jednoho strejce v elektrice. Ten strejc seděl pološikmo, aby se mohl dívat vzadu z okna. A při tom fest na mě dýchal, ale byl to odporný puch. Tak jsem se, až se trochu uvolnilo, posadil na druhou stranu, vytáhl Nový zákon a četl... oslovil mě muž, který seděl na mé levé straně a zeptal se: ´Kde se taková knížka dostane koupit? ´Poradil jsem mu tedy a nabídl se, že bych mu ji milerád opatřil, když mi dá adresu. Je to jakýsi Uhlíř z Medlánek, který pracuje v Kuřimi a má právě dovolenou... za mlada chodil v Olomouci do evangelické mládeže, kde se rovněž četlo z této knihy. Řekl jsem mu, že tam byl farář Prudký, věřící muž, a že i my věříme to, čemu věřil on. Vydal jsem mu svědectví... vzal jsem ho s sebou domů a za 10 Kčs jsem mu prodal Nový zákon. Slíbil, že přijde ve čtvrtek do shromáždění. Měl jsem z toho ohromnou radost a viděl jsem v tom, že ten člověk se špatným dechem seděl vedle mě a že tak silně na mne dýchal, až jsem si musil přesednout k tomu Uhlíři, ruku Boží a maminčinu modlitbu za mne."*

JAREK ANDRÝSEK

Křesťanské sbory v období let 1938-1949

V roce 1938 byla uzavřena Mnichovská dohoda, která se stala historickým mezníkem nejen pro politický život v českých zemích, ale i pro život v bratrských sborech. Rozbití republiky, anexe Sudet, odtržení Slovenska, vznik Protektorátu Čechy a Morava a odtržení Slezska, to vše hluboce zasáhlo i do vzájemného společenství sborů. Vždyť byly spojovány konferencemi, literaturou a zejména návštěvami bratří, kteří sbory zakládali. Do té doby byly české i slovenské sbory také provázány návštěvami bratří i ze zahraničí. To všechno se rázem přerušilo. Nejhůře byla postižena oblast Sudet. Rasová politika nedovolovala Němcům scházet se oficiálně s ostatními národnostmi. Výjimku tvořila shromáždění na Mostecku, ovšem za cenu další existence v rámci BFC (Bund Freikirchliken Christen) spolu s baptisty a metodisty. V Protektorátě se až na malé výjimky mohli věřící poměrně klidně scházet.

Poměry se zhoršily od roku 1942, což souviselo s počínajícími vojenskými neúspěchy Německa. Již v roce 1941 bylo zastaveno vydávání bratrských publikací, včetně časopisu Ze slov pravdy a lásky. Německé úřady tlačily na to, aby se bratři spojili s Chelčického jednotou (dnešní BJB). Bratr F. J. Křesina však spolu s ostatními bratry jednání úmyslně protahovali a díky zejména německým vojenským neúspěchům se jim podařilo nezávislost sborů uhájit až do konce války.

V období války se práce bratrských sborů soustřeďovala zejména na děti věřících rodičů, vnější evangelizace byla téměř nemožná. Vládla atmosféra strachu a rasových předsudků a také podezírání z kolaborace, což způsobilo všeobecné odcizení mezi českým a německým obyvatelstvem. V některých shromážděních se věřící německé národnosti museli shromažďovat samostatně. V Ostravě například muselo opustit shromáždění až 20 věřících a vytvořit si vlastní, německé. Ve Vsetíně bylo shromáždění během války na tři roky zakázáno, věřící se scházeli v menších domácích skupinkách. V Bohumíně nacisté zabrali sborový dům, který po dobu okupace sloužil jako dětská školka pro německé děti. Svému účelu začal sborový dům sloužit až po obnovení činnosti sborů v roce 1956.

Biblická výstavka v Olomouci: bratři Polcer, Bučko, McGregor a Green

Po osvobození v roce 1945 se bratři pustili s novou nadějí do obnoveného díla. Znovu začal vycházet časopis *Ze slov pravdy a lásky,* Dr. Jan Zeman začal opět vydávat *Křesťanskou ročenku*. V tomto období došlo k obnově duchovní práce na původních místech a vznikala i nová shromáždění, například ve Kdyni, Strakonicích, v Ústí n. L., Děčíně, a na Moravě ve Zlíně, Šumperku a Hodoníně. Po repatriaci českého obyvatelstva z Bulharska vznikla nová shromáždění na jižní Moravě v Novém Přerově a v Dolních Dunajovicích.

Sbory vyvíjely svou duchovní a misijní činnost zcela nerušeně. Ve své práci pokračovaly podle biblického řádu, nebyly nuceny nějakými zákony nebo zásahem státních orgánů měnit principy všeobecného kněžství, odpovědnosti starších bratří za sborový život, práci s dětmi, dorostem i mládeží. Byly obnoveny styky s bratřími ze zahraničí. V Praze působil bratr Hamilton z USA, sbory navštívili např. Lees nebo McGregor ze Spojeného království. Od roku 1948 po komunistické revoluci však nová vláda odmítla vydávat víza křesťanům z ciziny, čímž byly styky se zahraničím ztíženy.

V období let 1945 až 1949 byla obnovena spolupráce se sbory na Slovensku, zejména setkávání na konferencích v Praze a v Brně, na Slovensku pak v Bratislavě a ve Zvolenu (na Sliači). V té době sloužili na konferencích zejména bratři: F. J. Křesina, J. Kurz, J. Zeman, R. Meitner a ze Slovenska J. Siracký, K. Pavlovič, M. Ostrolucký, J. Bučko, ale také někdy i bratr F. Butcher z Anglie, který působil v Bratislavě až do roku 1935.

Po únoru 1948 se nová komunistická vláda s ateistickou ideologií snažila všemi prostředky bojovat proti náboženství. Výsledkem jejího snažení byl i nový církevní zákon z roku 1949, který měl co nejvíce omezit činnost církví. Co tento zákon přinesl sborům, popisujeme v samostatném článku.

JÁN OSTROLUCKÝ ■

První konference v Ostravě na Rybnické 1949

Padesátá léta v bratrských sborech

V říjnu 1949 vyšly nové církevní zákony, které počítaly pouze s náboženskými organizacemi s viditelnou hlavou, ústředím, duchovenstvem z povolání a příslušnou členskou a účetní evidencí. Bratrské sbory této představě o církvi neodpovídaly.

Sbory totiž nebyly spojeny do nějakého organizovaného celku. Od počátku byly budovány jako samostatné a důsledně uplatňovaly duchovních dary na tzv. charismaticko-organickém principu všeobecného kněžství. Ve sborech nebyl kazatelský systém a sloužící bratři nebyli pro tuto práci ordinováni. Pokud to bylo nutné, byl sbor nahlášen na místním úřadě. Celostátně však nebyla vedena žádná evidence. Za sbor byli zodpověni starší bratři, kteří nebyli nějakým vnějším způsobem schvalováni, přesto byli známi, a to jak vlastnímu sboru, tak i okolním. Sbory neměly jeden společný název, každý měl své vlastní pojmenování.

Duchovní dohled ve sborech vykonávali bratři, kteří stáli jejich zrodu. V době kolem roku 1950 to byli bratři: František Jan Křesina, Josef Kurz, Dr. Jan Zeman, Richard Meitner. Na Slovensku pak Ján Siracký, Karol Pavlovič, Štefan Košut, Ján Dina a další. Na Slovensku existoval misijní fond, z něhož byli někteří bratři, zcela uvolněni pro dílo Páně, finančně podporováni. Velmi důležitým pojítkem byly návštěvy bratří ve sborech podle tzv. plánků a také časopisy, jež vycházely na konci čtyřicátých let: „Ze slov pravdy a lásky“ (vydával bratr Křesina), „Olivnice“ (br. Meitner) a „Kresťan“ (Siracký). K duchovnímu vyučování věřících a společenství sborů patřily neodmyslitelně konference: v Brně, v Praze, na Sliači a v Bratislavě. Na těchto konferencích sloužili bratři, kteří patřili ke „sloupům sborů“, pořadí jejich služeb nebylo stanoveno a služby nebyly časově omezeny.

Po přijetí vládního nařízení o dohledu státu nad církvemi vydali bratři 7. prosince 1949 Memorandum, kterým požadovali výjimku ze zákona a přiznání práva činnosti. Poukázali na to, že vytvářejí jednoduché společenství bez obřadů, úřadů a církevní hierarchie.

Bratři Karol Pavlovič a Ján Siracký

V roce 1950 se sešli někteří bratři ze Slovenska a z Čech v Praze, aby projednali, zda se bratrské sbory mají podrobit církevnímu zákonu. Pražští bratři, Luboš Křesina a Bedřich Vožeh, měli pokračovat v jednání s Ministerstvem kultury a zajistit, aby sbory mohly pokračovat ve své činnosti. Bratr Siracký se po zkušenosti se zákazem činnosti během Slovenského státu zasazoval o to, aby k podobné situaci už nedošlo. Bratr Vožeh jednal se Státním úřadem pro věci církevní (SUC), který požadoval, aby předložil seznam shromáždění, jména odpovědných bratří a celkový počet návštěvníků. Zda tyto požadavky státu byly splněny, nevím. Ale 8. února 1951 podali bratři B. Vožeh a L. Křesina žádost na Ministerstvo vnitra o povolení činnosti sborů při zachování stávající praxe. Po třech měsících ministerstvo žádost zamítlo. Stejně záporně vyzněla snaha připojit se k některé z existujících církví nebo možnost stát se spolkem.

V květnu 1951 bratr Dr. Zeman sdělil sborům, že se nemůžeme dále shromažďovat tak, jak tomu bylo doposud. Nebyli jsme zaregistrovanou církví ani spolkem, proto jsme nemohli ve svých shromážděních pokračovat. Tak nastalo těžké období ilegality. O tom, jak toto ilegální shromažďování v některých městech probíhalo do roku 1956, se můžeme dočíst v knize Cestou pravdy a lásky. Někteří věřící a dokonce celé sbory odešly do jiných církví. My jsme se v Bratislavě scházeli někdy v církvi metodistů, jindy v Církvi bratrské, jezdili jsme na kolech do přírody, případně do okolních malých shromáždění.

V období těchto let došlo k perzekuci bratří na Slovensku i v Čechách. V roce 1954 byli zatčeni v Bratislavě bratři Siracký, Pavlovič, Žarnovický a Hrdina a odsouzeni za velezradu na 10 až 12 let vězení. Bratr Pavlovič ve vězení zemřel a nikdo se nemohl zúčastnit jeho pohřbu. Po určité době zavřeli v Nitře mého otce a bratry Urbana, Kučeru a Michalka. Otec byl odsouzen na 3,5 roku nepodmíněně. Při soudních procesech vyšlo najevo, že bratrské sbory nejsou pro stát nebezpečné, že věřící lidé nemají nic společného s bojem proti komunismu. Naopak, mnozí byli vynikajícími pracovníky a odborníky.

Na přelomu let 1955/56 jednala Státní bezpečnost s Bedřichem Vožehem o možnosti povolení činnosti sborů s nabídkou, že bude předsedou nové náboženské organizace. On tuto nabídku odmítl. Když ostravští bratři, horníci, (bylo jich asi 6) po delším období modliteb a půstu usilovali o vyřešení situace, začaly s nimi úřady jednat o možnosti obnovy shromáždění. Zejména s mým tchánem br. Antonínem Mojžíškem, který byl strojníkem těžního stroje na dole Petr Cingr a byl za svou práci vyznamenán Řádem Rudého praporu. Podotýkám, že můj tchán nikdy nebyl v KSČ, obrátil se ve věku 29 let a měl pouze základní vzdělání. Dne 11. února 1956 získaly naše sbory státní souhlas ke své činnosti.

Pokud sbory měly být evidovány státem, musely být pojmenovány. Proto bratrské sbory přijali jednotné pojmenování „Křesťanské sbory“. Pro styk s Ministerstvem kultury a jím pověřeným úřadem (SÚC) bylo nutné ustanovit Ústřední výbor, který se skládal z pěti členů (tři za České země a dva za Slovensko). Z těchto pěti bratří byli pověřeni bratři Mojžíšek a Vyhnánek, aby se stali mluvčími ve vztahu k úřadům. Svolávali tedy Shromáždění starších jako poradní sbor, aby projednávali zásadní věci, například změnu ústavy. Bratři zastupující sbory před státem měli důsledně uplatňovat zásadu, že každý sbor je po stránce duchovní i hospodářské zcela samostatný a samosprávný.

JÁN OSTROLUCKÝ

Jak se žilo církvi v socialismu?

Rozhovor s bratrem Krmáškem

Při jedné z návštěv Slezska jsem navštívil svého starého známého, bratra Jaroslava Krmáška, který má už přes 80 let. Je slepý a žije se svou manželkou Jiřinou v Českém Těšíně. Duševně je však velmi svěží a dobře si pamatuje události, kterých byl svědkem. V době vlády jedné strany působil Jaroslav Krmášek jako odpovědný zástupce církve Křesťanské sbory v Severomoravském kraji. Přicházel tedy do styku s krajským i s okresními církevními tajemníky. Nezažil sice žádné vězení a tvrdou perzekuci církve. Zavzpomíná však na to, jak se žilo členu jedné malé protestantské denominace v době socialismu. Někdy se zdá, že jsme na to už zapomněli, i proto jsou tyto vzpomínky velmi cenné a doufám, že vás zaujmou.

Kdy jste vlastně, bratře Krmášku, přišel do církve Křesťanské sbory?

V roce 1945 přišla svoboda a my jsme prožívali dobu nadšení. Byl jsem velký skaut a dopracoval jsem se, jako vedoucí, i určitých pozic a s velkým nadšením jsem chtěl naplňovat skautské hodnoty: čestnost, nebojácnost nebo šetrnost vůči přírodě. A v té době přišel do Ostravy bratr Erwin Kubalík, který byl ode mne o pět let starší, a ze všech rodin bratrského sboru v Ostravě, svolával mladé lidi s tím, že chce začít skupinku mládeže. Chtěl, abychom se pravidelně scházeli, zpívali a rozebírali Boží slovo. Stál jsem tehdy před volbou, zda skauting nebo Boží slovo. A tak jsem chodil tam i tam a prožíval zvláštní období. Ve skautu jsem navázal tu i tam krásné přátelství, indiánské, vroucí. Začal jsem tedy srovnávat přátelství ve skautské a v křesťanské mládeži. Když došlo v té křesťanské k nějakému nedorozumění, k pomluvě apod., tak se to řešilo zvláštním, tajemným způsobem. Bratr Erwin totiž poukázal na místa v Písmu, jak se máme chovat, a že si musíme vzájemně odpustit. Bylo to hluboké odpuštění někdy doprovázené i pláčem. Tehdy jsem si všiml, že je tam nějaká jiná vyšší Boží moc a Kristova láska. A tím jevem smíření jsem byl přemožen. Uvědomil jsem si, že tam, kde je láska Kristova, tam vzniká mezi lidmi i dokonalé přátelství. A když mě ta zkušenost přemohla, tak jsem svůj život odevzdal Pánu Ježíši Kristu. To jsem byl už student druhého ročníku průmyslové školy. Tak se 10. června 1946 začal můj duchovní život.

Bylo to tedy necelé dva roky před komunistickým převratem. Křesťanské sbory tvoří skupina samostatných sborů, které nemají kazatele, ale Božím slovem slouží více bratrů, kteří vykládají Písmo. Jaká byla další činnost sboru v Ostravě?

My jsme se scházeli jako mládež, která hledá orientaci a neví, jak se zařadit, a tak jsme se starali, aby každý našel dobrou cestu. Také si vzpomínám, že jsme se chodili dívat i na práci Armády spásy na náměstí. Tehdy jsem byl věřící jen krátce a v tom nadšení jsme šli a Armádu spásy v její práci podporovali.

Biblický kurz ve Vykýřovicích 1968

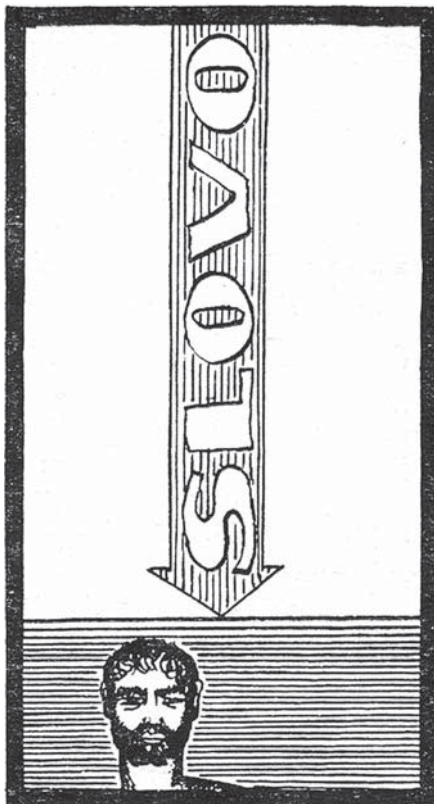

Byl jsem osloven jejich službou i zpěvem. Když skončili, tak to lidé všelijak komentovali a já jsem bral za svou povinnost se Armády spásy zastat. Lidé se však obrátili proti mně: co jsou to prý za manýry, že s nimi nesouhlasí - Armáda spásy si mezitím vzala své věci a odešla – a já jsem tam najednou stál, jako mluvčí naší mládeže, a začal jsem těm lidem kolem svědčit o Bohu. To se tak rozvinulo, že jeden bratr přinesl bednu od ovoce a řekl: „Na, postav se na to, ať tě lidi vidí." Takže jsem k lidem promlouval a vedl debaty. Dobře si vzpomínám na své první kázání a jeho téma: Stojíme v období začátku nového života ve svobodě, musíme se rozhodnout, zda budeme žít podle vlastních zájmů nebo podle těch Božích. Vzbudilo to velký odpor a lidé pokřikovali, ať se seberu a jdu na brigádu. Použil jsem tehdy krásný text o tom, jak Pán Ježíš stojí před Pilátem, který se ptá: „Koho vám mám propustit, Barabáše, nebo Ježíše zvaného Mesiáš?" Lidé v té scéně křičeli: „Barabáše!" A já na to poukázal, že lidé propustili raději zločince než Ježíše, který je svou dobrotou popuzoval. Rozhodli se žít bez Boha. „A já si dovolím říct, že český národ se teď v roce 1946 rozhoduje: Kudy půjdeme? Cestou zločince nebo cestou evangelia a lásky?" Byla z toho roztržka. A já z té bedny viděl, jak se k nám přibližuje policista, ještě v té staré prvorepublikové kulaté helmě a řekl: „Mladíku, sestupte dolů a pojďte se mnou!" Když mne odváděl, tak mi kradmo řekl: „Člověče, já proti Vám nic nemám, dokonce s Vámi souhlasím, ale vy jste je popudil a oni by Vás nakonec i zbili. Nesmíte mít tak horkou hlavu." A tak jsme šli, povídali si a za rohem se rozloučil a propustil mě, protože se mnou souhlasil.

Bratře Krmášku, v roce 1948 došlo ke komunistickému převratu. Pozorovali jste nějakou změnu poměrů v církvi z hlediska shromáždění?

Zpočátku ne. Dokončoval jsem průmyslovou školu. Ve třídě ta zpráva o tzv. „vítězném únoru" vyvolala rozruch, jeden profesor se dokonce rozplakal. Ale jinak jsme to přijali bez zvláštní reakce. Ve shromáždění běželo vše dál ve starých kolejích s tím, že jeden bratr byl za sbory zodpovědný a ty žily svým životem dál. Nikdo nás nesledoval. Až v 50. nebo 51. roku, když se už politická situace vyhrotila a začal se zavádět ateistický systém, tak úřady chtěly došlápnout i na církve. V té době byli předvoláni někteří bratři na úřady a ty od nás požadovaly vytvoření předsednictva a seznamu lidí zodpovědných za sbory na úrovni celého státu, pak kraje, okresu a nakonec i sboru.

Jak křesťanské sbory reagovaly na požadavky nového církevního zákona z roku 1949, které byly v rozporu s vnitřním řádem sborů? Sbory přece tímto způsobem nikdy organizovány nebyly.

Ano. Bratrské sbory nechtěly mít žádné oficiální představitele, nechtěly mít žádnou ústavu, a přesto jsme k tomu byli nuceni. Bratři to odmítli a prohlašovali, že naší ústavou je Písmo, na kterém stavíme. Tím si popudili představitele státu a ti řekli, že když neurčíme zodpovědné bratry a nevytvoříme ústavu, tak naše činnost bude zastavena. Tak se i stalo a písemně nám sdělili, že se nemáme vystavovat zbytečnému nebezpečí a přestat se shromažďovat. Byl tedy vydán pokyn a sbory se přestaly scházet.

Vedle Křesťanských sborů byla zastavena činnost také Církvi adventistů sedmého dne, ostatní církve jakž takž fungovaly. Jaké to bylo, když vám byla zakázána činnost? Pokračovali jste ve shromážděních ilegálně? Nebo jste se přidali k jiným církvím?

Upřímní věřící lidé se nenechají jenom tak zastrašit. My jsme se scházeli dál. Já jsem cítil zodpovědnost za mladé lidi. Když jsme se nesměli scházet, začaly chodit některé rodiny do Církve bratrské, jiní mezi evangelíky atd. To se dalo jen těžko ovlivňovat, protože jsme potřebovali duchovní stravu, poslouchat Boží slovo a mít obecenství. Takže se to začalo rozcházet do různých míst. V Čechách se za tu dobu zákazu a absence shromáždění ztratilo asi pět sborů. Na Ostravsku jsme se scházeli na černo. Mládež u nás doma a v některých rodinách. Když bratři zjistili, že jsem vystaven nebezpečí, neboť Státní bezpečnost se vždy ptala: „Kdo to vede?", tak mi starší bratři řekli: „Takhle to dělat nemůžeš! Ten a ten den se dostavíš do Církve bratrské a domluvíš se s kazatelem Dr. Urbanem." Zašel jsem tam a on mi sdělil, že je domluveno mezi staršími jejich a naší církve, že budu chodit oficiálně do mládeže Církve bratrské, kde mi bude dán prostor k činnosti. Pochopil jsem, že jde o zastírací manévr, abych v práci s mládeží Křesťanských sborů mohl neohroženě pokračovat i u nás v domě.

Ne všechny bratry z křesťanských sborů se povedlo takto uchránit. Někteří se dostali i do vězení.

Ano, bratři v Ostravě, havíři, se nenechali zákazem zastrašit. Řekli: „Budeme se scházet dál." Jenže přišla StB a vyslovila zákaz s ještě větším důrazem. Asi deset bratří, havířů, bylo odsouzeno k pokutě 10 tisíc korun. Pak teprve přestalo velké shromáždění existovat. Jenže i tehdejší političtí představitelé věděli, že u havířů riskují odpor, že si budou své právo shromažďování vymáhat jiným způsobem. Takže je nakonec z této obavy raději od pokut osvobodili. V Brně však byli dva bratři zatčeni a uvězněni, bratr R. Meitner a Dr. J. Zeman. Na Slovensku jich bylo více: Pavlovič, Hrdina, Siracký a dalších.

Jak dlouho byly Křesťanské sbory mimo zákon?

Asi pět roků.

Bylo nutné udělat nějaké kompromisy, aby bylo scházení opět povoleno?

Ostravská mládež v padesátých letech, vpředu J. Krmášek a E. Kubalík

To je dobrá otázka. Jako starý člověk si myslím, že postoj tehdejších zodpovědných bratrů - že naší ústavou je Bible a že nám nikdo nebude nic schvalovat atd. – byl neudržitelný, dost naivní a také vzpurný. Ale když jsme, prosím pěkně, zakusili pět či šest let zákazu shromažďování a bez obecenství a slyšení Božího slova nám bylo strašně krušno, tak jsme i my mladí pochopili, že ustoupit v některých věcech bude náležité a dobré. Protože ústupek vypracování ústavy a sestavení hierarchie zodpovědných bratrů přinese kýženou svobodu ke shromažďování. Pamatuji se, že asi čtyři starší bratři z Ostravy – já mezi nimi - jsme se dohodli, že povedeme modlitební zápas s půstem o dosažení této svobody. Během jednoho měsíce se začala situace měnit. StB někoho předvolala, aby s ním jednala o změně postoje. Sám úřad pro církve začal vyhledávat lidi, kteří by byli ochotni vzít na sebe odpovědnost za sbory. Takto naléhavě, hluboce a vroucně jsme zápasili o svobodu. Touha po ní byla tak velká, až jsme plakali. Potřebovali jsme obecenství.

Bratře Krmášku, postihla vás nějak komunistická moc v tom, že jste nemohl dělat to, co jste jako věřící člověk a křesťan dělat chtěl?

Rozhodně. V roce 1949 jsem nastoupil do brněnského podniku Metra, později Regula a ještě později Závody průmyslové automatizace Praha. Stal jsem se montážním technikem a inspektorem v oboru měření a regulace. Přitom jsem byl stále otevřeným vyznávajícím křesťanem. Ze strany mých zákazníků, jako byla Nová Huť atd., nemohu říct, že by proti mně pracovali. Kde jsem přišel, tam věděli, že jsem křesťan. Montéři mi sice způsobili nejednu křivdu a násilí, ale přežil jsem to. Pochopil jsem však, že některé montáže jsem nemohl dělat, protože jsem byl nestraník: například ty pro branné hospodářství. Respektoval jsem to, ale omezovalo mě to ve vedení montáží, konkrétně třeba VŽKG, tam musel být straník místo mě. Byl jsem tedy na obtíž a těžce snášený, což se odrazilo na mém zdraví. Dal jsem výpověď a odešel, nechtěl jsem provokovat. Přešel jsem do hornictví a technického rozvoje jedné šachty, kde jsem dělal důlního zámečníka. Jako technik jsem hned začal projektovat určité práce v důlní dopravě a úspěšně. Mí předchůdci to dělali všechno na koleně a já jsem předkládal detailně vypracované projekty. Až mi jeden soudruh z technického rozvoje řekl: „Krmášku, já Vás tam jako zámečníka nenechám. Udělám z Vás vedoucího „povrchu“, Vy na to máte.“ Odvětil jsem, že jsem věřící a že se mu to asi nepodaří. „To nechte na mě!“ řekl. Za měsíc mě zavolal a řekl: „Poslouchejte, pane Krmášku, tu nabídku musím zrušit. Podívejte se, mám tady Vaše kádrové materiály (3-4 centimetry tlustý spis), ale jen tady na tomto místě.“ Zahlédl jsem tam určitá jména. „V roce 1960 jste pracoval v Moravských chemických závodech a zde stojí napsáno: že jste na pohřbu jejich pracovníka mluvil Boží slovo, že jste fanatikem, krvavým kazatelem a že si nepřejí, abyste do jejich závodu vstupoval.“ Tehdy jsem si uvědomil, proč jsem byl z těch Moravských chemických závodů odvolán, následkem čehož jsem pak dal výpověď. Po třech letech práce v hornictví, jsem se to dověděl.

Takže Váš život byl docela dobře mapován

Přesně tak. Ale když se vrátím k tomu našemu sborovému společenství v Ostravě, kde jsme byli většinou samí havíři, tak se k nám přidal tehdy Dr. Ing. Coufalík, upřímný věřící člověk. I přes své vzdělání a postavení se s námi sžil, v nebi nebudou žádné hodnosti, jak to jednou svojsky vyjádřil poklepem na rameno hluchoněmý bratr. Byl pro mě takovým vzorem, kupoval jsem si teolo-

gické knihy, které si kupoval i on. Když v 60. letech zemřel a já mluvil na jeho pohřbu – musím poznamenat, že byl ve straně – bylo to pro mě těžké. Lidé z podniku pronesli svou řeč a já, jako kazatel, jsem měl svou řeč. Byl to nóbl pohřeb, přišla i skupina z divadla. Stál jsem tam pod rudým praporem a s tím svým poselstvím o Pánu Ježíši Kristu jsem tam nějak nezapadal. Začal jsem veršem:

„Vědo i ctnosti občanské,
dlaně i ducha s vámi ochotně spojím,
ale když jít mám do tmy, nevím kam,
když vědění víru vzalo a strašně sám,
zemřít se bojím...

Vážení přátelé náš bratr, inženýr Coufalík, byl člověk, kterému věda víru nevzala, on víru přijal a těšil se z evangelia, z věcí hodnotných, věčných a proto dávám vysvědčení, že byl dobrým pracovníkem, čestným a dobrým člověkem..."

Bratře Krmášku, byli v Křesťanských sborech lidé, kteří byli vyhazováni ze zaměstnání, třeba učitelé nebo děti, které nesměly studovat na vysoké škole kvůli víře?

Jistě. Právě v době, kdy jsem pracoval na šachtě, jsem byl ve výhodě, protože jsem mohl svědčit a nikdo mi nevyhrožoval, že mě vyhodí ze zaměstnání. Dělal jsem sice těžkou práci a na zdraví mi to nepřidalo, zejména pokud jde o zrak. V pozici dělníka jsem mohl dělat zástupce Křesťanských sborů před církevními tajemníky v rámci Severomoravského kraje. Často jsem se přimlouval a chránil naše věřící lidi, kteří přišli o zaměstnání. Například sestra Marie Davidová, která pracovala ve školství. Měla čtyři děti, ale byla vyhozena ze zaměstnání. Když jsem přicházel do styku s krajským církevním tajemníkem, tak jsem na to poukázal a on řekl: Podepsala závazek, že bude učit podle marx-lelinských teorií?" zeptal se. „Nepodepsala!", zněla má odpověď. „Až podepíše, bude učit!" „A to vám nevadí, že tato schopná žena teď umývá okna?" „Nevadí."

Jak vypadalo jednání s církevním tajemníkem? Co po vás chtěli?

Při jednání s krajským tajemníkem a šesti okresními tajemníky, jelikož jsem v rámci Křesťanských sborů vystupoval v rovině biskupa, se mě ptali například: „Kdy budete mít křest?" Vycházeli z toho, že když máme povoleny křty, vydávání časopisu a pořádání konferencí, tak to také musíme dělat. A bylo absurdní, že nás k tomu ponoukali. Sám pro sebe jsem si přitom říkal: „Co je tobě do našich křtů?" Takže jsem pak musel nahlásit termín konání konference, jména řečníků, zvláště pak cizinců. U těch musel být nahlášen itinerář návštěv ve sborech. Po konferenci jsem musel jít k městskému církevnímu tajemníkovi a podat zprávu: „Děkujeme za povolení, konference proběhla..." „A kolik vás to stálo?" „Když to chcete vědět, tak 200 tisíc." „Tolik peněz?" „Taková byla sbírka." „To jste si tak jisti, že to vždycky vyberete?" „No máme věrné lidi, kteří pro Boží dílo žijí..." „Aha,..." „Ale tam se před tím evangelickým kostelem pohyboval jeden člověk, který ukazoval fotografie z Kanady... to je propaganda..." „Ale ne, to musíte prominout, on to ukazoval jen svým přátelům..." „Ale co ty letáčky v tramvaji?" „Ale ty vůbec nemusely být od nás." „Jenže to bylo v době konference a my si nenecháme Ostravu zaplavit letáky." Takto to tedy probíhalo. Podobně tomu bylo i se křty. V řece nám je zakázali dělat, protože by to lidé mohli pozorovat. Museli jsme to udělat tak, aby to nebylo veřejné. Takže jsme vybudovali bazén na zahradě věřící rodiny v Těrlicku a tam jsme křtili své nové členy.

Bratr Jaroslav Krmášek

Jednou z bolavých věcí byla snaha StB mít v řadách věřících lidí své spolupracovníky. Máte s tím nějakou zkušenost?

Vím, že v Praze to jeden bratr dělal, ale neuvědomoval si, že by to dělat neměl. V Havířově a Ostravě byly také takové šedé eminence, které nechodily do sboru srdcem, ale za určitým účelem. I v Těšíně jsem měl takovou zkušenost s jedním pánem. Chodil k nám na návštěvu do bytu a pak i do shromáždění. Někteří mi říkali, že je nějaký divný, ale já jsem se s ním vždy snažil pěkně promluvit. Informoval jsem jej i o zahraničních návštěvách a sdělil mu, že na vše mám povolení a hotový rozpis. Hrál jsem s ním otevřenou hru a on s tím chodil za okresním tajemníkem. Jednou se okresní tajemník přeřekl, že pan XY je jejich spolupracovníkem. Věděli jsme to. Jednou se se mnou chtěl sejít jeden pán a domlouval schůzku po telefonu. Zpozorněl jsem a řekl mu: „Nevím, co ode mne čekáte. Chcete-li však něco vědět na úrovni okresu, jděte za okresním tajemníkem, pokud na úrovni kraje, běžte za krajským. Já jsem zaměstnaný člověk. Zítra musím vyřídit nějaké věci v Šumperku a beru si na to dovolenou, na další akce nemohu přistoupit. Děkuji za pochopení." A měl jsem pokoj. Týden na to jsem řekl krajskému tajemníkovi, že mě někdo z StB obtěžoval a že s tím nesouhlasím. „No jo, pane Krmášku," řekl, „on si teď najde někoho jiného." Odpověděl jsem, že mě to nezajímá. Jindy jsem žádal o povolení biblického kurzu, ale soudruh tajemník po mě chtěl seznam frekventantů kurzu. Řekl jsem mu, že se poradím a pak jsem mu sdělil, že pro nezájem ten kurz rušíme. „Ale ten seznam bych měl jen já u sebe v trezoru," řekl tajemník. „Já vím, já vím, soudruhu tajemníku."

Děkuji za rozhovor.

PŮVODNĚ PRO TWR NATOČIL
PETR VAĎURA

Hrstka vzpomínek na Karla Kořínka

Květuše, Karel, Helena a Jitka Kořínkovi

„...naše evangelium k vám nepřišlo jen ve slově, ale také v moci, v Duchu svatém a v plné jistotě. Sami víte, jak jsme u vás žili pro vás."

Když se rozpomínám na tohoto vzácného bratra, skrze kterého jsem se setkala s evangeliem, vybaví se mi tento verš z 1. listu do Tesaloniky. Bylo mi tehdy v roce 1967 už 22 let, ale živé Boží Slovo jsem uslyšela poprvé. Přišel navštívit mého otce, který byl vážně nemocný, četl nám z Lukášova evangelia příběh o ženě hříšnici, která přišla za Pánem Ježíšem, pomazala s pláčem jeho nohy, a které On odpustil hříchy. Tehdy mi položil zvláštní otázku: „Měl k tomu odpuštění právo?" Odpověděla jsem, že měl, vůbec mi v té chvíli ještě nedošlo, že i já Jej jako Spasitele potřebuji. Potom jsme společně četli ještě 53. kapitolu z proroka Izaiáše – to bylo Slovo, které posloužilo ke spasení mému tatínkovi, ten večer se uzavřelo jeho hledání, nalezl svůj pokoj v Bohu a o týden později si jej On ve spánku k sobě povolal do nebeského domova.

Já přijala pozvání do Křesťanského sboru, který se scházel v modlitebně na Žižkově. Nejprve do kroužku mládeže, později do shromáždění. Právě mladým lidem se bratr Kořínek, kterého jsme oslovovali „strýčku", velmi věnoval. Měl pro to zvláštní dar přiblížit se jim a předávat duchovní pravdy pro ně srozumitelným způsobem, bez „mentorování" ale tak, že si plně uvědomovali, jak závažné tyto věci jsou. Neuplynul ani měsíc a i já jsem přijala Pána Ježíše Krista za svého Spasitele a strýček se mi stal v duchovním slova smyslu otcem.

Pracoval v té době jako závozník ve Sběrných surovinách. Ze školství ho vyhodili, protože tehdejšímu režimu nevyhovoval ideologicky. Měl pracovní dobu velice časnou, asi před 4. hod., ale brzo po poledni byl už doma a věnoval se především lidem. Uměl trpělivě naslouchat a každý problém, s kterým se mu kdokoli svěřil, společně přinášet na kolenou Pánu. Vždycky kladl důraz na skutečnost, že jen Bůh má pro nás řešení našich problémů, u Něho je třeba hledat radu a Jeho vůli se podřídit. Vedl nás k Němu.

Nikdy nám nezastíral, že následování Pána Ježíše Krista není jednoduché ani pohodlné. „Co nás nic nestojí, za mnoho nestojí". Ani naše spasení nebylo „laciné", bylo za ně zaplaceno Jeho utrpením a smrtí na kříži. Také naše formování do Jeho obrazu není snadnou záležitostí. Boží děti se podrobují kázni svého Otce. V Boží rodině se duchovní sourozenci učí navzájem nejen snášet, ale i podpírat či nést, když procházejí zkouškou. Učil nás, jak neoddělitelný je vztah k Pánu Ježíši od vzájemných vztahů mezi věřícími. Učil tomu především vlastním praktickým příkladem.

Další důležitou věcí, kterou nám předal, byl vztah k Bibli jako k tomu základnímu, co máme k dispozici, abychom se mohli v životě orientovat v těch nejrůznějších životních situacích. Potřebujeme ji dobře znát a to je možné jen souběžně s modlitbou. Žádné sebe důkladnější znalosti Bible a toho, co s ní souvisí, nenahradí pokorné očekávání na to, až Bůh k nám promluví skrze své slovo. A potom je třeba uposlechnout, nevybírat si jen to, co nám vyhovuje, a to ostatní ignorovat. Zároveň nás však učil radosti z Boží lásky, z toho krásného vztahu, který máme s Bohem – z opětování lásky Boží k nám. Sám byl velmi radostným člověkem právě v této rovině.

Všechny tyto věci nám dokázal vštěpovat s láskou a trpělivostí a často i velice zvláštní formou. Jezdil s námi do přírody i na návštěvu do menších shromáždění (Sázava, Kolín, Řevničov, Brandýs n./L., Lomnice n./Pop.), na prázdninové a dovolenkové pobyty na Moravě a Slovensku. V Praze studovalo i mnoho vysokoškoláků ubytovaných na koleji, kterým poskytoval skutečné rodinné zázemí spolu se svou manželkou. V maličkém bytě, kde žil se svou rodinou, vždycky přijímal a často i ubytovával hosty. Když se později přestěhoval do většího bytu, přibral tam na byt mladou rodinu s malým dítětem. Vždycky to, čím disponoval, bral jako svěřenou hřivnu, kterou je třeba sloužit Pánu.

Právě ten soulad mezi tím, co nás učil z Božího Slova a jak sám žil, nejvíc ovlivnilo všechny, kdo se s ním dostali do bližšího kontaktu. Byl skutečně nástrojem v Boží ruce.

JANA REISCHIGOVÁ

Křesťanské sbory v období let 1957-1969

Po obnovení činnosti Křesťanských sborů v roce 1956 nastalo i nové duchovní oživení. Byla obnovena spolupráce se sbory na Slovensku, a to zejména návštěvami bratří a konferencemi. První konference v tomto období se konala v roce 1958 v Ostravě a pak přijíždělo každým rokem do Ostravy až tisíc lidí, z toho více než třetina ze Slovenska. Na Slovensku totiž konference nebyly povoleny. O konferencích viz samostatný článek.

O oživení se postarala zvlášť mladší generace, která se začala častěji scházet a vzájemně se navštěvovat. Mládež se ve sborech ujala služby zpěvem, zpočátku jednoduchým, později se začaly postupně prosazovat i hudební nástroje. Kromě běžných mládežnických hodin a výletů začaly společné pobyty na Morávce v chatě Macháčkových, v Tasově na Brněnsku a o něco později na Nivách na Vsetínsku. Na těchto pobytech mládeže sloužili biblisté, jako např. bratr Josef Kurz z Prahy nebo Karel Kořínek. Chaty byly využívány i pro pobyty dětí, mnohé z nich právě zde nalezly cestu spásy. Práce s mládeží, které se věnoval zejména bratr Kořínek, byla v této době pro oživení sborů rozhodující. Vyrostla zde nová mladá generace služebníků Slova.

V polovině šedesátých let docházelo postupně k uvolňování politické situace. Byly obnoveny styky s bratry ze zahraničí: S. Rybár z Jugoslávie, B. Grunbaum, MacGregor a M. Baker z Velké Británie, bratři Reh ze SRN, J. Mrózek z Polska a jiní. I když bylo nutné pro tyto bratry u církevních tajemníků žádat o souhlas k návštěvě, byl většinou udělen.

S přicházející novou generací bratří bylo třeba zorganizovat biblické kurzy, na nichž starší bratři, „sloupy sborů“, mohli předávat své zkušenosti a zejména uvádět do biblického poznání bratrských sborů. Jeden kurz se např. konal ve Vikýřovicích v roce 1968, vedený bratrem Dr. Zemanem.

Dole zleva: manželé Křesinovi, J. Zeman a O. Vožeh; nahoře: L. Křesina a B. Vožeh

Uvolněním politické situace v roce 1968 nastaly nové možnosti zejména pro evangelizační práci sborů. Sbor ve Vsetíně uspořádal přednášky bratří Dr. Zemana a Dr. Kořínka v kulturních domech. Pro mladší věřící byl vydán zpěvníček Z mého srdce, který obsahoval písně, které mladí zpívali na svých pobytech, ale také na setkáních ve sborech. Období „pražského jara“ využili někteří bratři z iniciativy bratra K. Kořínka, aby požádali Ministerstvo kultury o povolení vydávat časopis sborů „Živá slova“. Ministerstvo povolení vydalo v roce 1969, a od té doby tento časopis Křesťanských sborů vychází až dodnes. Zásluhu na vydávání Živého slova měli zejména bratři ve vsetínském sboru, kteří trávili každé dva měsíce mnoho hodin v tiskárně ve Valašském Meziříčí, aby více než 1800 výtisků sešili a pak vyexpedovali. To byla podmínka tiskárny, než tuto zakázku přijala. Chci vzpomenout také na bratra Jaroslava Kapce, akademického malíře, který připravoval grafickou část časopisu. Později také zajistil uměleckou výzdobu nových sborových domů. Podílel se na návrzích obálky desítek publikací, které pak vycházely po roce 1990 ve vydavatelství A-ALEF. K Pánu odešel v listopadu 1998.

Koference v Ostravě 1970

Po roce 1968 vznikla řada dalších shromáždění: v Čechách v Řevničově, Karlových Varech, Brandýse n. L.; na jižní Moravě v Jihlavě, Kuchařovicích u Znojma, Třebíči a Velkém Meziříčí; na severní Moravě v Bílovci a v Havířově.

V tomto období probíhaly každým rokem křty na veřejných místech. Na Ostravsku to bylo nejdříve v řece Stonávce, ale pak v bazénu na zahradě manželů Suchánkových v Těrlicku.

Toto euforické období konce šedesátých let se počátkem roku 1970 opět změnilo, bylo silně ovlivněno normalizací.

JÁN OSTROLUCKÝ

Bratři, kteří nesli odpovědnost za sbory před státem

Každá organizace či společnost má nějaké statutární zástupce. Podmínkou Ministerstva kultury v roce 1956 při povolení činnosti Křesťanských sborů bylo, aby sbory zastupovali dva odpovědni zástupci, jeden z Českých zemí a druhý ze Slovenska. Bylo to v době ČSR. Po vyhlášení federativního uspořádání ČSR v roce 1971 došlo ke změně v tom smyslu, že sbory měly dva zástupce za Čechy, Moravu a Slezsko, a sbory na Slovensku také dva bratry.

Tito bratři zodpovídali za sbory, aby jejich činnost byla v souladu se zákony státu, vyřizovali případné požadavky státu na informace, výkazy o hospodaření apod., aby každý sbor byl zastupován bratrem známým na okresním nebo krajském národním výboru. Odpovědní bratři podávali na Ministerstvo kultury žádosti o zřízení nových shromáždění, vydávání časopisu a publikací atd. Do duchovní práce ve sborech nezasahovali. Platí totiž biblický princip, že za sbor nesou odpovědnost před Pánem i spoluvěřícími starší sboru. I po roce 1990 sbory zastupují dva bratři - jednatelé, ovšem podle nového církevního zákona došlo k podstatným změnám ve vztahu církví a státu.

Připomeňme si tedy bratry, kteří od roku 1956 až do dnešní doby nesli a nesou tíhu odpovědnosti za sbory Bratrského hnutí:

únor 1956 - červen 1968
Antonín Mojžíšek, František Vyhnánek
červen 1968 - červenec 1969 Dr. Jan Zeman, Dr. Karel Kořínek
červenec 1969 – duben 1970
Dr. Karel Kořínek
duben 1970 - květen 1974
Josef Slepánek, Karel Kořínek
květen 1974 - prosinec 1980
Dr. Karel Kořínek, Josef Slepánek
prosinec 1980 – únor 1981
Dr. Karel Kořínek, Jan Kašparec
únor 1981- leden 1991
Ing. Petr Zeman, Jan Kašparec
leden 1991- únor 2002
Ing. Petr Zeman, Jiří Krejčí
únor 2002 - březen 2008
Dr. Bedřich Kostlán, Jiří Krejčí
od března 2008
Jaroslav Šupik, Pavel Boháč

Antonín Mojžíšek

(Ostrava) byl strojníkem těžního stroje na dole Petr Cingr, kde byl známý jako „dítko Boží". Odevzdal se Pánu ve věku 29 let. Jeho těžkou a odpovědnou práci stát ohodnotil vyznamenáním prezidenta republiky. Tak si Bůh připravoval „menšího Mojžíše" k odpovědnému jednání s úřady, které po ročním vyjednávání daly souhlas s obnovením činnosti bratrských sborů. Pán si ho povolal domů 21. ledna 1991.

František Vyhnánek

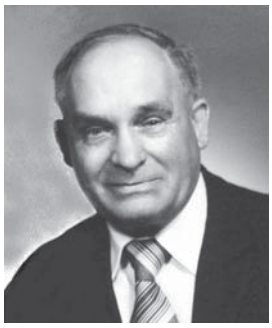

(Bratislava) bratři a sestry na něj vzpomínají s vděčností. S manželkou Růženou otevřeli svůj dům k setkávání věřících. Lidé v nich měli „ocka" a „mamičku", protože u nich nacházeli porozumění, duchovní podporu a pomoc vždy, když to potřebovali. Po převzetí úlohy odpovědného zástupce sborů byl velikou oporou bratru Mojžíškovi, se kterým si dobře rozuměli a tak společně mohli řešit vzniklé problémy v Čechách i na Slovensku. Po roce 1968, kdy přestal zastupovat sbory celé republiky, nesl odpovědnost za sbory na Slovensku od roku 1971 až do roku 1982, kdy dokončil svou pozemskou pouť ve věku 68 let.

Dr. Jan Zeman

(Brno) byl oporou bratru Mojžíškovi již v době vyjednávání s úřady v roce 1955-56 a pomáhal radou. Dělnické kádry na Ministerstvu kultury však nechtěly „s intelektuálem" Dr. Zemanem jednat přímo a dokonce se stalo, že mu krajský církevní tajemník nedal souhlas k službě Slovem na konferenci v Ostravě. V době uvolnění politické situace se plně ujal odpovědnosti za sbory, zorganizoval konferenci sborů o Velikonocích 1969 v Brně, ale pak náhle odešel k Pánu 23. července 1969. Jeho místo zaujal bratr Josef Slepánek z Prostějova.

Josef Slepánek

(Prostějov) - redigoval texty zpěvníku Píseň nového života po odchodu br. Zemana byl zástupci jednotlivých sborů (23. srpna 1969 ve Vsetíně) doporučen, aby převzal úlohu odpovědného zástupce. Na společném setkání bratří o Velikonocích (1970) byl br. Slepánek touto odpovědností pověřen. V roce 1974 došlo ke změně v odpovědnosti tak, že bratr Kořínek se stal prvním a bratr Slepánek druhým zástupcem sborů. Byla to nelehká doba tzv. normalizace a politických čistek. Úřady požadovaly účast na různých mírových aktivitách. Ale Pán Církve dával oběma bratřím, Slepánkovi i Kořínkovi, moudrost. Bratr Slepánek se dožil vysokého věku, k Pánu odešel v 92 letech dne 6. ledna 2005.

V roce 1971 došlo k federativnímu uspořádání republiky. Znamenalo to oddělené zastupování sborů před státní správou v Českých zemích a na Slovensku.

Dr. Karel Kořínek

(Praha, Prostějov) - byl známý svými veřejnými přednáškami, nezapomenutelnými službami Božím slovem, ale také otevřeným přístupem v osobních

rozhovorech. Jako pedagog dovedl odpovídat i na choulostivé otázky a citlivě řešit problémy jednotlivců i rodin. Bratr Kořínek má největší zásluhu na vzniku časopisu Živá slova v roce 1969, za který jako odpovědný redaktor zodpovídal až do roku 1988. Ve své práci odpovědného zástupce sborů musel řešit i vztah sborů ke Křesťanské mírové konferenci, k Ekumenické radě církví a k dalším požadavkům státní správy v období „normalizace“. Sloužil sborům i po ukončení funkce odpovědného zástupce, až ho nečekaně a náhle Pán povolal do nebeských míst dne 16. února 2000 ve věku 79 let.

Jan Kašparec

(Brno) - koncem roku 1980 bratr Slepánek požádal o uvolnění z odpovědnosti za sbory, a to ze zdravotních důvodů. Tak se druhým zástupcem sborů od 1. prosince 1980 stal Jan Kašparec. V Pána Ježíše Krista uvěřil jako patnáctiletý a duchovně vyrůstal v brněnském sboru pod vedením známých osobností J. Zemana, O. Záleského, V. Drbala a dalších. To u bratra Kašparce vypůsobilo hluboký zájem o studium Písma. Stal se „služebníkem Slova“, a to jak v místním sboru, tak i v okolních shromážděních. Po převzetí jeho odpovědnosti za sbory se ukázalo, že jsou ze strany státní správy velké nároky na administrativu, proto se stal zaměstnancem Křesťanských sborů v ČSR ve funkci tajemníka. Tuto práci vykonával až do 30. dubna 1989.

Ing. Petr Zeman

(Brno) - převzal zodpovědnost za sbory jako první zástupce s J. Kašparcem jako druhým zástupcem od 16. února 1981. Petr Zeman vyrůstal v brněnském sboru a po smrti tatínka se stal jedním ze starších sboru. V jednáních s věřícími

se projevovalo jeho pastýřské srdce. Tam, kde byly nějaké problémy, jel osobně, bez ohledu na vzdálenost a čas. Dovedl trávit dlouhé hodiny trpělivým hledáním vhodného řešení. Při jednání s představiteli státu na libovolné úrovni pociťoval vždy vědomí zodpovědnosti a závislosti na Pánu Církve, jak o tom sám svědčil.

Jiří Krejčí

(Brno) – převzal úlohu, kterou plnil bratr Kašparec, rovněž z brněnského sboru. Bratr Krejčí také pracoval od roku 1974 zejména s mladší generací věřících, zajišťoval různé letní pobyty a sloužil Božím slovem zvlášť v okolních shromážděních. Od roku 1994 se činnosti s dorostem věnoval na plný úvazek s podporou International Needs a křesťanských sborů na Novém Zélandu. Po čtyřech letech, v roce 1998, převzal plnou finanční podporu práce Jiřího Krejčího jeho domácí Křesťanský sbor Brno, který nesl tuto odpovědnost až do jeho odchodu do starobního důchodu v roce 2009.

Dr. Bedřich Kostlán

(Bohumín) - převzal úlohu prvního statutárního zástupce po Petru Zemanovi v únoru 2002. Zastupoval sbory spolu s Jiřím Krejčím až do 16. března 2008. Bratr Kostlán vyrůstal v místeckém sboru, kde jako učitel působil s výrazným obdarováním jeho otec, jehož výklady byly živé a oslovující. Po rekonstrukci a rozšíření sborového domu v Bohumíně se tam v roce 1984 s rodinou přestěhoval. Pečoval o dům, přijímal hosty a konal pastýřskou úlohu. V rámci svých studií i svého zaměstnání získal zkušenosti v oblasti poradenství. Je otevřen pomáhat věřícím i nevěřícím.

Jaroslav Šupik

(Opava) - vyrůstal v opavském sboru pod vedením bratří jako jsou Zdeněk David, Miloslav Pípal a jeho otec Jindřich Šupik. Jaroslav je nadaným zpěvákem a s Opavským Oktetem vystupuje často při různých příležitostech. Má praktické kompetence s vedením lidí, které uplatňuje i ve vedení firmy. Opavský sbor je misijně zaměřený a mnozí věřící z okolních sborů se rádi zúčastňují různých pobytů, které opavský sbor organizuje. Nabyté zkušenosti uplatňuje i v úloze odpovědného zástupce sborů, kterým se stal 16. března 2008 spolu s Pavlem Boháčem.

Pavel Boháč

(Český Těšín) - pracuje v lesním hospodářství v Beskydech v Dolní Lomné. Vyrostl v opavském sboru ve stejné generaci s Jaroslavem Šupikem. Jeho duchovní růst dále silně ovlivnili bratři Kořínek, Osouch a Krmášek. Od roku 1976 spoluutváří společenství sboru v Českém Těšíně, kde dlouhou dobu vedl mládež a dorost. Je jedním ze sedmi ustanovených starších, pověřený vedením Velikonoční konference a dohledem na hospodaření sboru. Zároveň vede biblickou skupinu v Návsí u Jablunkova. V období prázdnin i ve školním roce vytváří podmínky a podporuje pobyty dětí a mládeže v Lomné. Zázemí duchovně vyspělých a aktivních bratří v těšínském sboru ovlivňuje i práci bratra Boháče při nesení odpovědnosti za sbory v celé republice.

JÁN OSTROLUCKÝ

Od „Konvalinek“ po „zďovky“

Ke společenství Božího lidu vždy přirozeně patřil zpěv. V době Starého zákona chválili Boha písněmi - žalmy, zpíval i lid Nové smlouvy a zpěv „nové písně“ zazní v nebi.

Málokterý z Božích služebníků v historii Církve vystihl potřebu a podstatu společného zpěvu lépe než Jan Amos Komenský, z jehož úvah v rozsáhlé Předmluvě k Amsterodamskému kancionálu (1659) si připomeňme alespoň pár vět: *„Obzvláště pak má býti pěstován svatý zpěv v chrámích, a to jak před kázáním Božího slova, tak i po kázání, protože se tím rozněcují dary Ducha svatého, jak ukazuje příklad Elizeův (2Kr 3,15). Zpěv před kázáním slouží k nastrojení a rozhorlení srdcí pro Boží službu, po kázání pak srdce dotčené Božím slovem má Pána Boha chváliti ještě vroucněji. Hospodin rozveseluje svými skutky ty, kteří rádi zpívají Jeho jménu a proto je zpěv potěšením ducha a povinností každého (Žalm 92). Zpěv je tedy činností andělskou, začátkem věčného života a prožíváním neskonalých rozkoší v Bohu.“*

Je již podrobněji uvedeno i v jiných článcích tohoto čísla časopisu, že koncem devatenáctého a začátkem dvacátého století přicházeli do Českých zemí Rakousko-uherské říše bratři z Anglie, Německa i Ameriky a seznamovali věřící, kteří tenkrát patřili do Svobodné reformované církve, s jejich chápáním biblického shromažďování. Ti, kteří se chtěli co nejvíce přiblížit způsobu shromažďování prvních křesťanů slavením Památky Páně, křtem a všeobecným kněžstvím (bez kazatele), často naráželi na bariéru vžitých konvencí a církevních obyčejů. Proto se oddělili a začali se shromažďovat zvlášť.

Při ohlédnutí se na uplynulých sto let tohoto nově vzniklého společenství věřících lidí v rámci bratrského hnutí v českých zemích můžeme konstatovat, že společný zpěv byl – kromě jiného – ovlivněn i zpěvníky, ze kterých se ve společných shromážděních zpívalo. Z tohoto hlediska můžeme rozeznat tři základní časová období: 1909 až 1935, 1936 až 1980 a od 1981 dosud.

Období let 1909 až 1935

Zpočátku se i v rámci bratrského hnutí užívaly zpěvníky jiných společenství křesťanů – často i podle regionálních zvyklostí a možností. Snad nejznámější byl Křesťanský kancionál s mnoha vhodnými písněmi (texty Aloise Adlofa a Jana Hochmana) původními i překlady.

Období let 1936 až 1980

Věřící z bratrského hnutí však brzo začali pociťovat nedostatek písní vhodných k Večeři Páně. Vždyť slavení Památky Páně bylo (a je dosud) ústředním a vrcholným projevem našeho scházení se. Je to důvod ke chvalořečení, klanění se našemu Pánu a obdivování se Jemu. Mít tyto písně, písně pro Lámání chleba, byl jedním z nejzávažnějších důvodů k vydání „našeho“ zpěvníku. Už tehdy věřící toužili zpívat Chvály – a „chválící skupinkou“ mělo být celé shromáždění. To znamenalo vhodné písně hledat a najít, i překládat. Druhým důvodem bylo, mít jasné evangelizační písně. V dosud používaných zpěvnících obsahovala například jedna sloka písně chvály, další zvala k Pánu Ježíši. Nebo v písni evangelizační se objevil dík za oběť Pána Ježíše. To přece nemůže neobrácený člo-

Skupina bratří a sester při tvorbě zpěvníku Píseň nového života

věk pravdivě vyzpívat. Navíc - některé písně byly nadměrně dlouhé.

A tak se ve Zlíně, kde bydlel bratr Ulahla, začal shromažďovat písňový materiál. Shromáždil 600 písní. Byly převzaty z různých zpěvníků, mnoho nově přeloženo z angličtiny nebo němčiny, zařazeno hodně nových nápěvů. Některé písně byly původní. Z těchto písní bylo třeba vybrat nejvhodnější. Této práce se ujalo několik bratří a sester: F. Butcher, V. Formánek, J. Kovář, F. J. Křesina, J. Kurz, J. Siracký, Dr. J. Zeman, M. Hoghová a D. Zemanová. Po mnohých poradách a korespondenci vybrali a připravili 294 písní, které vyšly tiskem ve zpěvníku PÍSNĚ STARÉ A NOVÉ.

Současně vznikl problém, jak tyto písně vydat s notami. Zpěvník musel být cenově dostupný. Cena profesionálně vydaného notového zpěvníku by byla stejně vysoká, jako týdenní výdělek otce rodiny. Zbyla pouze cesta svépomoci. A jako za dávných časů (2M 35,35) i teď se našli ti, kteří si dali naplnit srdce moudrostí k tomu dílu a řekli jako Izaiáš: „Aj, já...“ Bratr Machát, povoláním jemný mechanik, odmítal zakázky na opravy psacích strojů, aby mohl celé dny ručně psát trpělivě noty a pod ně slova na stroji s malým písmem, který zvlášť pro tento účel koupil. Při tom si musel sám linkovat i osnovu pro každou píseň zvlášť, často víckrát. Jednou vyšly noty, ale text se pod ně nevtěsnal, pak se zase podařilo napsat text, ale noty nevyšly tak, aby se při hraní nemusel obracet list. Korektura not byla provedena nejmíň šestkrát.

Když byla tato práce hotova, přepsal bratr Ing. Humpolíček písně čárku za čárkou, notu za notou ručně na pauzovací (průsvitný) papír, ze kterého byly rozmnoženy světlotiskem. Nejdříve vyšly pokusně písně mládeže – Konvalinky (42 písní). Byly vázány zvláštní kroužkovou vazbou. Dalším pokusem bylo vydání první části zpěvníku Písně staré a nové - písně o spasení. Pak teprve vyšel zpěvník v konečné podobě. To bylo v roce 1936. Notové provedení bylo vydáno celkem 4x, beznotové 5x.

Zpěvník byl doplněn o rejstřík nápěvů - originální nápad. V něm byly k většině písní přiřazeny další možnosti nápěvů. Jedna píseň se tedy mohla zpívat na několik melodií - tím se neobyčejně oživí. Nový nápěv klade důraz

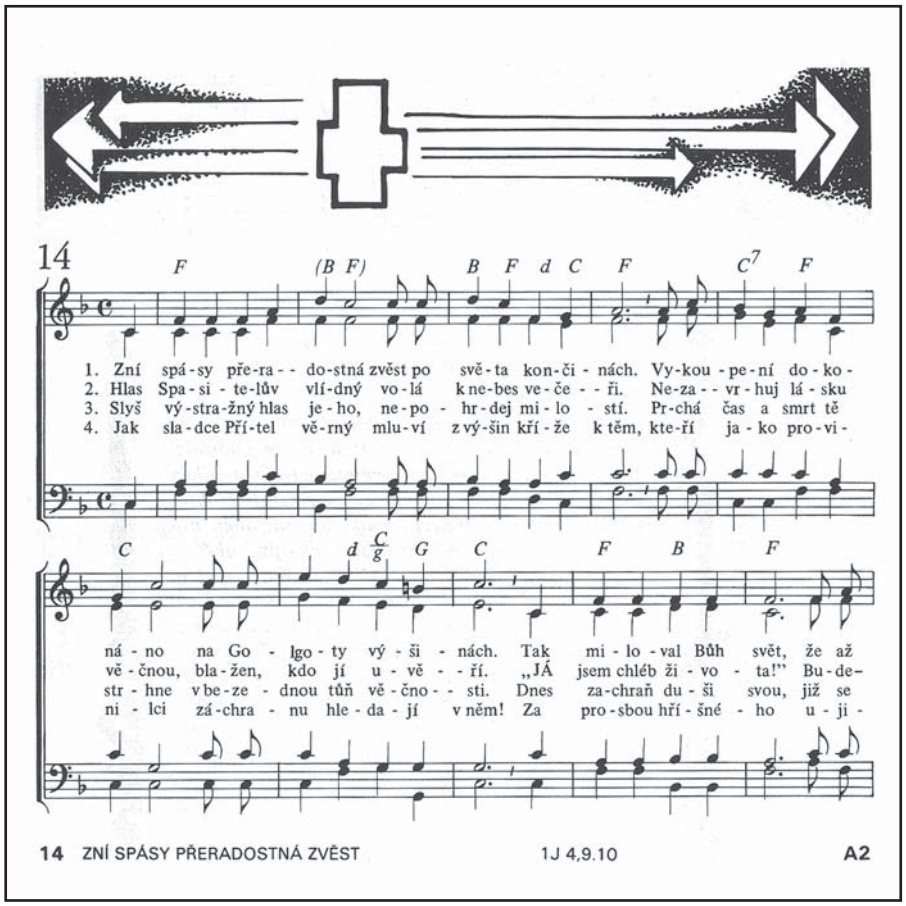

na jiná slova, než nápěv původní. Je to, jako když ve světle otáčíme drahokam. Vidíme v něm stále novou krásu. Vždyť v mnoha těch písních oslovujeme Boha - jsou to vlastně modlitby.

Pro učení a šíření písní (zejména pro děti) se po roce 1968 iniciativně začaly využívat magnetofony. V době politické „normalizace“ (roky 1970 – 1972) vznikly nahrávky původně určené pro TWR Monte Carlo. Byly nazpívány dětmi (většinou z KřSb) z větší části ze zpěvníku Chvalme Pána (pro vnitřní potřebu vydal sbor Církve bratrské v Českých Budějovicích v roce 1970). Nahrávalo se hodně v Brně, ale Irena Zemanová a Aleš Bartošek s mikrofonem a magnetofonem jezdili za ochotnými zpěváky na různá místa od Uherského Hradiště po Batizovce. Po náročném zpracování vznikl originál, s jehož kopiemi na magnetofonových kotoučích bylo možno se setkat u mnoha jednotlivců a různých sborů v celé republice. Výběr z nich je na dvou šedesátiminutových kazetách. Technicky zajišťoval a řídil Ing Petr Zeman. Ale celá tato významná služba mohla být realizována pouze za podpory mnoha dalších (většinou dosud žijících) spolupracovníků.

Období let 1981 až dosud

Hlavním důvodem úvah o potřebě nového zpěvníku pro společná shromáždění Křesťanských sborů v česky mluvících regionech byl v sedmdesátých letech minulého století především katastrofální nedostatek notových zpěvníků „Písně staré a nové“. Poválečné generace získávaly hudební vzdělání častěji než předtím, ale ani znalost notového zápisu nebyla mnohým ze zpívajícího shromáždění užitečná a nemohli být nápomocni v udržování správné intonace a rytmu, protože se zpívalo z beznotových zpěvníků. Celkový dopad společného zpěvu tak byl mnohdy rozpačitý zejména právě při shromážděních k Památce Páně, kde se navíc programově zpívalo bez doprovodu jakéhokoliv hudebního nástroje.

Ale samozřejmě se postupně měnilo i hudební cítění nových generací. Křesťanská mládež na to – jako vždy – reagovala zpěvem i jiných než „oficiálních“ písní a jejich notové záznamy se kopírovaly různým dostupným způsobem (např. fotografickou cestou, jako např. již v padesátých letech „Hrstka písní mládeže“ - 36 písní). I mládež Křesťanských sborů byla v tomto směru aktivní a tak se hojně používal její samizdatový

zpěvník „Zvučí, zvučí duše má“ (72 písní, rozmnoženo světlotiskem - jako výkresy po ručním napsání na průsvitný pauzovací papír. Svůj nápad tak připravil a zrealizoval Ing. Petr Zeman v době svého ročního pracovního zařazení v ostravských dolech). Dalším zpěvníkem mládeže se pak stal „Z mého srdce“, který obsahoval již 188 písní - jejich notový záznam byl opatřen kytarovými akordy a text napsán psacím strojem. Zpěvník vydal v r. 1969 Křesťanský sbor Vsetín s výraznou zelenou obálkou a v praktické kroužkové vazbě; koordinátorem tohoto vydání byl Ing. Milan Macháček. Je jasné, že na vzniku obou mládežnických sbírek písní se podílela řada dalších spolupracovníků (posledně jmenovaný zpěvník byl zpočátku rozšířen i v beznotové verzi).

Deseti rokům mimořádně intenzívní práce na novém zpěvníku pro společná shromáždění Křesťanských sborů v českých zemích můžeme v tomto článku věnovat jenom pár základních údajů. Zodpovědnost za celou práci převzali bratří Miroslav Venc senior a Milan Michalko senior - a různým způsobem i v různém rozsahu se na ni podílelo několik desítek spolupracovníků. Základem byla skupina, která se zabývala důkladným prověřením všech textů, které byly navrženy do širšího výběru téměř tisíce písní; v tomto širším základu byly samozřejmě všechny písně ze stávajícího zpěvníku, osvědčené písně z citovaných mládežnických výběrů a řada dalších ze zpěvníků jiných evangelikálních společenství českých i zahraničních. Kontinuitu s tvůrci dosavadního zpěvníku aktivně a účinně zabezpečovali E. Ulahla a D. Zemanová, z tehdejších biblistů byli do spolupráce zapojeni např. K. Kořínek, J. Slepánek a řada dalších.

Poetickou úroveň textů prověřovali a upravovali špičkoví básníci a tvůrci z „evangelikálního světa“ v čele s M. Rafajovou, L. Novotnou a několik dalších. Stejně tak tomu bylo i u hudební stránky písní a jejich harmonizaci (I. Valenta, J. Rosa atd.). Postup rozhodování o každé písni je velice podrobně zdokumentován a představuje cenný archivní a inspirativní materiál.

Nakonec bylo vybráno rovných 500 písní a originálně uspořádáno do čtyř částí v souladu se zvoleným názvem PÍSEŇ NOVÉHO ŽIVOTA. V konečném výběru je minimum zcela nových písní a programově jsou v něm zařazeni zástupci všech druhů duchovních písní (od chorálů přes spirituály a probuzenecké písně až k těm nejnovějším). Kromě celkové koncepce uspořádání písní je zpěvník zcela výjimečný i svým grafickým provedením (J. Kapec), doplňujícími texty a některými rejstříky. Zejména díky ochotě a obětavosti bratra Siegfrieda Reh byl zpěvník vytištěn ve Spolkové republice Německo, ale každá

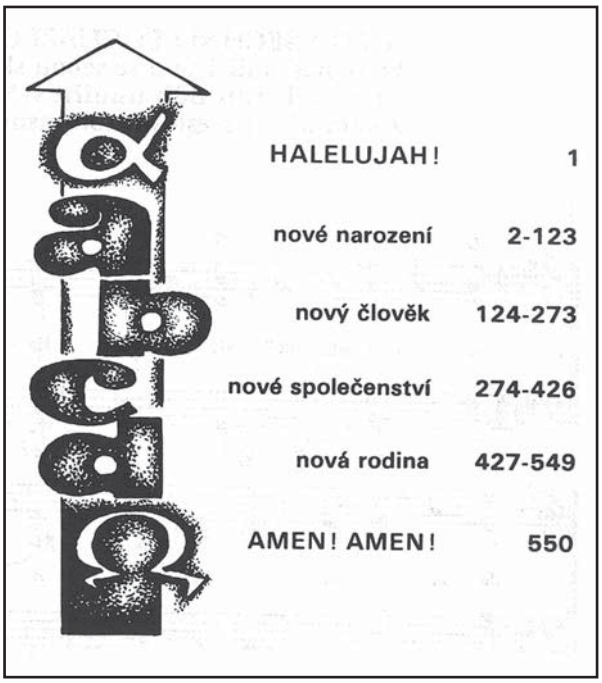

stránka k tisku byla až do poslední tečky připravena v Československu.

Jenom zvukové nahrávky či objektivní nezainteresovaný návštěvník by mohl vydat svědectví, jaký zásadně kladný vliv – spolu s novou generací hudebníků a hudebních nástrojů – měl nový notový zpěvník na společný zpěv ve shromážděních. Zcela originálním počinem bylo i pořizování a rozšiřování tzv. vzorových nahrávek písní zpěváky a hudebníky z celého Československa (celkem bylo nahráno a dodnes je k dispozici 136 písní). Stejně originální byl i nerealizovaný projekt tohoto zpěvníku v kapesním provedení, který měl zvýrazněné texty písní, ale nebyl by v něm chyběl notový záznam melodie s kytarovými akordy, který by každou stránku zpěvníčku „oramovával“.

Posledních dvacet let z připomínané stovky znamenalo nejenom obohacení sborů křesťanů o dospívající generaci mladých lidí (navíc s měnícím se hudebním cítěním), ale i mimořádný posun ve vývoji a dostupnosti technických prezentačních pomůcek. Již v období tzv. meotarů (promítacích přístrojů) se začalo ve společných shromážděních mládeže i některých sborů zpívat nikoliv ze zpěvníků, nýbrž z textu písně promítnutého z fólie na plátno nebo na zeď (odtud pojem „zďovka“). Po masovém rozšíření počítačů a dataprojektorů je dnes již toto promítání přijímáno jako docela praktické řešení nejenom v mnoha běžných shromážděních, ale i na konferencích.

Tak jako vždy v minulosti, zejména mladí lidé tvoří i nové duchovní písně, pro něž se vžil název „chvály“. Seriozní odborný rozbor jejich úrovně textové i hudební by si zasloužil větší prostor než pár řádků v tomto článku – ale celkově to je jako vždy: jsou mezi nimi skvosty i škváry. V návaznosti na zkušenosti několikrát zmiňované v tomto článku, skrývá v sobě současná rozvíjející se praxe společného zpěvu ve shromážděních veliké nebezpečí, při jehož podcenění bychom se mohli vrátit několik desetiletí zpět – a to je: nejednotnost v intonaci a rytmu jednotlivých písní. Hudebníci se často učí nové melodie jenom z poslechu, noty se pro zpívající shromáždění nepromítají atd. – a to všechno při zpěvu přispívá k nejistotě, rozpakům a nejednotnosti jak v rámci jednoho shromáždění, tak při různých mezisborových setkáních. Možná je čas začít se zamýšlet nad tím, co se dá udělat, aby stále platné Komenského zásady pro společný zpěv byly i v 21. století dodrženy: „Je tedy trojí stupeň v pozornosti při zpěvu. První na noty a slova, aby vše bylo provedeno slušně a bez omylů. Za druhé ve smyslu slov, aby každý rozuměl všemu, co se zpívá. A konečně za třetí, aby byla zachována nejvyšší uctivost k Bohu a Jeho přítomnosti. Nuže tedy naplňte i vy, milí Čechové, v této částce Boží vůli. Užívejte této pomoci k prospěchu své duše, rádi zpívejte Pánu, zpívejte všichni a zpívejte zvučně.“

Z PODKLADŮ DRAHOMÍRY ZEMANOVÉ A Z VLASTNÍCH VZPOMÍNEK A POSTOJŮ ZPRACOVALI IRENA ZEMANOVÁ A MILAN MICHALKO SENIOR

Z kroniky bratrského sboru v Lomu

V roce 1973 začala sestra Marie Krislová psát kroniku Lomského sboru. Zaznamenala jeho vznik a historii od roku 1927/28 až do r. 1938, kdy „úder událostí rozprášil na podzim většinu věřících na různá místa Čech a Moravy, abychom jeden každý v novém prostředí sloužili svědectvím a svítili.“ Děje jsou líčeny tak, jak je sestra Krislová viděla a prožívala. Zde je jeden krátký výsek.

Shromáždění u mladých Černovských

...podle pravidel církve, ti, co byli přijati křtem, měli každou neděli slavit Památku Páně, což nebylo za daných okolností (scházení v hospodě) možno.

Přijali jsme s jásotem nabídku mladých Černovských, že na nedělní shromáždění nám dají k dispozici obě místnosti a na biblickou hodinu ve středu, kdy se nás sešlo míň, nám upravili malou prádelnu na dvoře. V létě to šlo, ale v zimě! Tenké zdi, betonová podlaha, blikavá petrolejka. To jsme si užili zimy! Ale chodili jsme všichni pravidelně. Obyčejně nám sloužil br. Leibl.

Neděle byla vždycky slavnostní den. Už jsme se nescházeli jen lomští, ale přibyli i nově obrácení z Libkovic. Sestra Petrlíková, Karásková, později starší Klucovi, z Mostu přijíždívala s. Vožehová s dcerou Bertičkou, manželé Skřivanovi z Dol. Litvínova.

Ti, co šli k večeři Páně, byli v pokoji, my ostatní jsme čekali v kuchyni. Lavice byly primitivní. Na dvou „kozách“ ležela prkna. Děti seděly na lavici vpředu. Byla nižší - na špalcích. Po Večeři Páně se nechaly otevřené dveře mezi oběma místnostmi a v nich stál bratr a kázal. Byl to bratr Vaněk, Leibl, Skřivan. Prvně mezi nás přišel br. Zeman, tehdáž svobodný, jako voják a vím, jak krásně vykládal význam slov: „Pán Ježíš Kristus“. I bratra Křesinu jsme poznali a br. Mladena z Prahy.

Byli jsme opravdu všichni dohromady jedno srdce a jedna mysl. Už jsme byli Boží stádečko a žíznivě jsme spěchali k vodám tichým za každého počasí. Bratr Vaněk nás předcházel příkladem milování Pána a nabádal k celému zasvěcení do služby Pána Ježíše. „Mluv v čas i v nevčas!“ bylo jeho heslo pro misii a my to činili. Pán se ke svědectví přiznával. Mnohé símě padlo do trní, na skálu u těch, kteří přišli do shromáždění. Byla tu i protiakce Božího nepřítele. Paní Krycnerová, vdova po řediteli školy byla blízko Božího království a cestou do shromáždění uklouzla na sněhu, padla a zlámala si ruku. Víckrát ji nikdo mezi nás nedostal. Šla o nás fáma bláznů a muži bránili různým způsobem ženám i dětem mezi nás jít. Já měla dlouhá léta posluhu z rodiny Kadeřábkových. Co jsem se jich nazvala, svědčila jsem jim! Když se

paní Kadeřábková opařila vroucí vodou, zpřístupněla ke Slovu Božímu, ale po uzdravení mezi nás nešla, ač to v nemoci slibovala. Na můj dotaz, proč neplní slib, se rozplakala: „Nezlobějí se na mne, ale já tam nepudu, já se bojím. Lidi říkají, že jste očarovaní, že kdo jednou do toho shromáždění začne chodit, už nemůže přestat, je jako okouzlený a nic nezná než Bibli a mluvit o Pánu Ježíši.“ Plnila se na nás cele slova ap. Petra:

„Dostiť jest nám zajisté na tom přeběhlém času života, v němž jsme libosti pohanů páchali, chodivše v žádostech ... v ohyzdném modlosloužení. Protož, když s nimi neběháte k témuž vydávání se v rozpustilost, zdá se jim to cos nového býti a rouhají se tomu.“ 1Pt 4,3-4

Ale my jsme si s radostí připomínali, co dál Petr říká: *„Trpíte-li pohanění pro jméno Kristovo, blahoslavení jste. Nebo ten Duch slávy a Boží na vás odpočívá, který ze strany jich zajisté rouhán, ale se strany vaší oslavován bývá.“ 1Pt 4,14*

Ani naše děti nebyly opomíjeny, ale vedli jsme je k Pánu doma a v nedělní dětské besídce, kterou vedl br. Vaněk s br. Leiblem. Od 13.30 do 14.30 besídka, od 14.30 do 15.15 Večeře Páně, od 15.30 do 16.30 bylo shromáždění.

Manželé Krislovi

PODLE MARIE KRISLOVÉ
ZPRACOVAL JAREK ANDRÝSEK

Služba dětem v jižním Srbsku

Karolína a Sreten Mihajlovičovi slouží společně s manželem v Niši, v jižním Srbsku již více než deset let. Karolína byla vyslána a je podporována Křesťanským sborem v Karlových Varech a v Srbsku slouží od roku 1998. Slouží dětem ve sboru, připravuje dětské bohoslužby, vánoční a velikonoční programy, které motivují děti k pravidelné účasti a rodiče k návštěvám sboru. Karolína pracuje se dvěmi etniky, romským a srbským. Připravuje dětské tábory a pobyty, pracuje ve školách, kde si už získala důvěru. Díky práci s dětmi získává kontakty na rodiče. Sreten, Karolinin manžel, se setkává se studenty pro Krista a díky sportům a různým aktivitám navazuje přátelství s mladými lidmi. V létě se účastní křesťanských kempů, které se připravují u moře v Černé hoře. Karolína i Sreten se vzájemně dobře doplňují a jejich služba je přijímána.

Indonésie plná jazyků bez Bible

Kuba a Barča Pszczolkovi jsou sice z Havířova, ale jejich srdce patří také jihovýchodní Asii, která se stala cílem jejich mise. Pocházejí z bratrského sboru, který se nazývá Evangelikální společenství křesťanů. Do Indonésie odjeli v roce 2005 v rámci projektu překládání Bible do nového jazyka. Hlavní náplní jejich času je momentálně místní jazyk: *„Každé pondělí až pátek od devíti do dvanácti hodin trávím s G... Je to moc milá a dobrá učitelka. Už mě naučila číst a psát. Popovídáme si skoro o čemkoliv - samozřejmě v místní řeči. Je to typická žena svého náboženství. Vždycky nosí sárí, na čele má vždy tiku (symbol požehnání bohů) a slaví všechny místní svátky, kterých tu mají opravdu dost - každý měsíc vždy několik dní. Ale zase tak typická není, protože je vzdělaná. Studovala univerzitu a také tam několik let učila. Stejně tak její manžel. Nemají děti, což je v místní kultuře dost neobvyklé. Mít děti, hlavně syna, je něco jako jízdenka do nebe. Prvorozený syn má totiž po smrti rodičů za úkol vykonat všechny předepsané obřady a zajistit jim tak hladký přechod "nebe" nebo do dalšího lepšího života. Možná proto mi nedávno, při procvičování gramatiky, odpověděla na jednu cvičnou otázku, že by si chtěla koupit víza do nebe..."*

Nepál – naplnění dívčí vize

Radka poznala Krista jako studentka. O vizi sloužit v Asii snila už někdy od roku 1998. Svůj duchovní domov našla v Křesťanském sboru Ostrava-Zábřeh, kde o své vizi nepřestávala mluvit. Nakonec ji sbor v srpnu 2005 vyslal do Nepálu skrze mezinárodní misijní organizaci OM. Nepál sice nebyl naplněním jejího původního snu, nicméně v této zemi má dostatek příležitosti pracovat s příslušníky národa, o který se už tak dlouho zajímala. Bůh má své cesty. Radka sice ve sboru chybí, ale na druhou stranu jej dokáže i na dálku naplnit vizí získávání národů pro Krista.

Krátkodobé misijní pobyty

Pavel Gwoždz dostával prostřednictvím Radky, která působí v Nepálu již několik let, informace o tamní misii. Dověděl se o možnosti osobně se podílet na misijním treku (prodej evangelií, křesťanské literatury a rozdávání letáků v horských vesnicích) - NEPÁL: *„Upřímně řečeno, vysoké hory a být v jejich středu bylo pro mne výzvou, ale trávit čas jen tak, pouze jako turista byl pro mne luxus. Proto jsem chtěl věnovat svůj čas hlavně misii a být místním lidem užitečný. Radka nám připravila zázemí v Kathmandu, zprostředkování s týmem OM, návštěvu tibetského sboru, dětí v dětském domově, které čeští křesťané podporují formou adopce na dálku. Při absolvování 17 denního treku jsem získal větší respekt a uznání vůči všem misionářům, obzvláště průkopníkům v prvních řadách. Poznal jsem lépe své limity jako člověk, jak jsem závislý na vymoženostech své civilizace, jak jsem pohodlný, jak moc po Pánu Ježíši Kristu netoužím, protože mi jde více o uspokojení mých potřeb a žádostí. Ale také Boží lásku, milost a moc v osobní rovině i Jeho působení napříč kontinenty a mezi lid-*

mi různých kultur, to, jak si buduje svoji jednotnou církev vykoupenou krví Kristovou.“

Zakarpatská Rus

„Téhož roku jsem měl příležitost s některými bratry ze slezských sborů CB a AC jet na Zakarpatskou Rus. Šlo hlavně o vyučování a povzbuzení pro pastory a vedoucí romských sborů, které v současnosti velmi zápasí s duchovní vlažností. Navštívili jsme několik táborů, kde i mladí lidé neumějí číst ani psát, takže si nemohou číst Bibli. Snažili jsme se podpořit školy, které tam fungují v těžkých podmínkách. Člověk nemusí jezdit daleko do světa, a uvidí, že kousek za našimi hranicemi jsou negramotní lidé, kteří potřebují slyšet o Kristu.“

Ukrajina - YWAM

Noemi Andrýsková strávila v létě dva týdny na Ukrajině v rámci misijního campu připravovaného v Herrnhutu, který pořádala tamější základna misijní organizace YWAM (Mládež s misií). UKRAJINA: „Během prvních tří dnů pro nás bylo připraveno vyučování na témata: modlitba, žít nekompromisně pro Ježíše a evangelizace. Připravovali jsme jednotlivé misijní výjezdy do Berlína, Drážďan a do ukrajinského města Lutsk, kterého jsem se zúčastnila já. Náš patnáctičlenný tým vyrazil na dlouhou cestu vlakem, během které se stmelil. Modlili jsme se, aby si nás Bůh v Lutsku použil. Lidé z ukrajinské misijní základny nám zařídili ubytování a my jsme jim pomáhali na příměstském pobytu, který organizovali. Tam jsme trávili čas s dětmi ve věku od 5 do 14 let a snažili se jim zprostředkovat, jakou mají v Božích očích úžasnou cenu. Každé odpoledne jsme v centru města měli program pro kolemjdoucí (scénka, písně, tanec, svědectví, evangelium, modlitba). Za ty, kteří se zastavili a přihlíželi, jsme se modlili. Dva lidé své životy odevzdali Pánu a jsou s lidmi z misijní stanice v kontaktu. Během týdne stráveného na Ukrajině jsme se naučili týmové práci, pochopili důležitost modlitby, poznali jsme jinou kulturu a učili se milovat lidi tak, jak je miluje náš Otec v nebesích.

SPOLU S MILANEM SZTURCEM
A PAVLEM GWOŽDZEM
SESTAVIL JAREK ANDRÝSEK

Emauské korespondenční kurzy

Trochu z historie

Historie Emauských korespondenčních kurzů sahá až do roku 1990, kdy bratr W. Grunbaum, jako koordinátor Emauských biblických kurzů v postkomunistických zemích Východní Evropy, přišel s nabídkou zřízení „Emauské školy“ v tehdejší Československé republice. Této služby se v roce 1992 ujal Ing. Milan Szturc. Sídlem Emauských kurzů je sborový dům Křesťanského sboru Havířov. Po něm pak práci převzal bratr V. Kubiena st. se svou ženou. Emaus, jako mezidenominační organizace, zabývající se biblickými korespondenčními kurzy, se pak stala nadací.

Náplň a frekventanti kurzů

Kurzy slouží jako pomůcka pro poznání obsahu a poselství Písem svatých. Tvoří již celá desetiletí otevřený systém biblického vzdělávání, rozšířený a osvědčený ve více než sedmdesáti jazycích po celém světě.

Kurzy jsou vhodné pro každou generaci, pro začátečníky na cestě za Pánem Ježíšem, ale také pro pokročilé, neboť řada lekcí těchto kurzů se týká hlubšího poznání biblických pravd. Studující obdrží ze střediska brožuru na dané téma kurzu, podle které sám nebo ve skupince studuje biblické texty a odpovídá na otázky v testu ke každé lekci. Základem této formy studia jsou biblické texty, Boží slovo. Brožury rozvádějí předmět, který se probírá, a odkazují na biblické verše. Po jejich přečtení je studující schopen písemně odpovídat na testy, které obsahují několik otázek ke každé lekci. Podmínkou studia není nějaké vyšší vzdělání, ani věk, pouze zájem o prohloubení svého poznání Písma svatého.

Z počátečních tří studentů se jejich počet rozrostl až na několik stovek. Po úpravě legislativních podmínek v České republice byla činnost Nadace Emaus ukončena a v prosinci roku 1998 bylo založeno občanské sdružení s názvem Emaus. Původní služba – umožnit široké veřejnosti seznámení se s Písmem svatým jako Božím slovem, tak byla zachována.

Současnost

V současnosti se biblické korespondenční kurzy překládají téměř do 130 jazyků po celém světě. V českém jazyce je nyní k dispozici celkem 27 kurzů a na dalších se intenzivně pracuje. Aktivními studenty jsou lidé všech věkových kategorií, společenského postavení i vyznání. Počítají se mezi ně jak jednotlivci, tak i skupiny různých sborů, a v neposlední řadě i lidé umístění ve věznicích. Zájemcům a aktivním studentům jsou rovněž rozesílány pravidelné zprávy o činnosti sdružení a informační materiály. Pro uživatele internetového prostředí je spuštěna elektronická prezentace činnosti sdružení Emaus.

RADIM MIKEŠ

Sto let Bratrského hnutí v Českých zemích

Ed. Jaromír Andrýsek (1909 – 2009)

Z hlediska dvoutisíciletých dějin církve není sto let ještě žádná dlouhá doba. Avšak z hlediska jednoho lidského života již jde o několik generací. Je to několik pokolení mužů a žen, kteří víru v Krista přijali, v této víře utvářeli své životy a tuto víru dále předávali.

Po sto letech existence určitého církevního útvaru se právem objeví otázky typu: kdo jsme, jaké místo v širokém proudu křesťanských církví zaujímáme, jaké byly vlastně naše počátky, souhrnem řečeno, jaká je identita příslušníků tzv. Bratrského hnutí, které je v naší zemi reprezentováno církví Křesťanské sbory. Patří dík jednotlivým autorům a vydavateli, že na uvedené otázky přináší tímto sborníkem aspoň částečné odpovědi.

Již ze složení autorů sborníku je zřejmé, že bratrské hnutí není a nikdy nebylo jen českou či slovenskou specialitou, ale že šlo a dodnes jde o hnutí, které se v různých formách projevuje v mnoha zemích světa. Toto složení autorů však může mít i jeden negativní aspekt, a to ten, zda v předložených textech pozná český/slovenský čtenář sám sebe a svůj sbor, tedy bratrské hnutí v ČR a SR v 21. století.

Obsah sborníku tvoří úvod Jaromíra Andrýska, který následují čtyři texty se zaměřením na historii, teologii a současnost bratrského hnutí.

První text Jaromíra Andrýska je psán v duchu hesla ad fontés a jde k počátku historie Bratrského hnutí v Česku. Ten je na počátku 20. století spjat se jménem a prací bratra Józefa Mrózka.

Druhým textem je práce polského autora Czeslawa Bassary na téma Teologické důrazy Otevřených bratří a postmodernismus. Z obsahového hlediska se jedná asi o nejnáročnější téma a vzhledem k rozsahu článku se s ním autor ani nemohl do hloubky vypořádat. Více než o ostatních podobných proudech v křesťanstvu platí

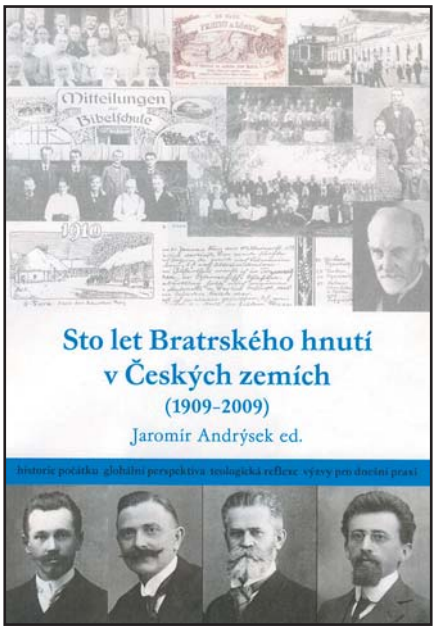

o bratrském hnutí ono přísloví, že každý pejsek patří do jiné vesnice. Přesto se snad autorovi podařilo vystihnout některé společné teologické charakteristiky, které ve většině bratrského hnutí panují. Ještě náročnější však je jejich srovnání s širokým proudem novověkého myšlení, které nazýváme postmoderna. Autorův text je ale dobrou ukázkou toho, že jako křesťané nemáme utíkat z intelektuálních luhů a hájů, ale snažit se bez negativního předporozumění vnímat své oponenty a jasně a srozumitelně formulovat svá stanoviska. Do jaké míry se to podařilo bratru Bassarovi však musí posoudit sami čtenáři, a to nejen křesťanští, ale pokud možno i ti postmoderní.

Třetí text je prací odborníka na Starý zákon z biblické školy ve Wiedenestu Bernda Brockhause, který se věnuje jednomu ze stěžejních témat bratrského hnutí, eschatologii a apokalyptice. Nejde však jen o pouhý (byť zajímavý) exkurs do starozákonní teologie. Brockhaus tato témata hodnotí i z hlediska systematické teologie a přistupuje i k třetímu kroku, v prostředí Bratrského hnutí velmi důležitému, k teologickému vyrovnání se s apokalyptikou a eschatologií Johna N. Darbyho, který se stal vůdčí postavou další větve bratrského hnutí, tzv. exkluzivních bratří. Tuto část vidím pro českého čtenáře jako nejužitečnější, neboť dědictví Darbyho apokalyptiky a exkluzivismu zanechalo své neblahé následky i u nás.

Autorem **čtvrtého textu** je Gerd Goldman, působící rovněž v německém Wiedenestu a jeho téma je ryze praktické. Současné výzvy pro sborovou praxi bratrských sborů. Po dějinách, biblické a systematické teologii přichází na řadu theologia practica. Tedy otázky: CO? a JAK? v každodenní sborové praxi. Jak uspořádat život sboru, jak jej vést, jakých chyb se vyvarovat, co to znamená duchovní vedení, jak řešit konflikty, jak vnímat napětí mezi tradicí a touhou po změnách atd. Stručně řečeno, Goldmanův text přináší řadu podnětů pro reflexi našeho sborového života a stojí za to se nad jednotlivými odstavci poctivě zamyslet.

Posledním **pátým textem** je článek Neila Summertona z Velké Británie nazvaný Bratrské hnutí v globální perspektivě. A jde skutečně o celkový, souhrnný globální pohled na Bratrské hnutí ve světě, na jeho historii a charakteristiku, přičemž autor nezamlčuje některé problematické aspekty Bratrského hnutí.

Vydání takového sborníku je v našem prostředí novým počinem. Jeho klady vidím v tom, že umožňuje jak těm, kteří se k církvi Křesťanské sbory hlásí, tak členům jiných církví a potažmo i sekulárnímu okolí, lepší orientaci v tom, kdo jsou vlastně Křesťanské sbory, kdy a jak vznikly, co je pro ně charakteristické, jak vnímají samy sebe. Je to jakási vizitka, která může ve stručnosti ukázat, kým jako Křesťanské sbory vlastně jsme.

PAVEL ŠÍMA

Diakonická síť
pro podporu volnočasových aktivit křesťanských sborů

Občanské Den představuje dnes devět devět poboček, které různým způsobem využívají jeho platformu k provozování volnočasových aktivit. Některé z poboček jsou aktivnější a mají i zaměstnance, některé se zaměřují jen na jednorázové aktivity. Loni schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky žádost občanského sdružení DEN o grant pro aktivity pobočky v Ostravě.

Praha - Tachov - Opava - Velhartice - Vsetín - Ostrava - Frenštát p. R. - Brno - Č. Těšín

Cíle sdružení

- Duchovní, mravní, kulturní a všeobecněvýchovné působení v jednotlivých regionech České republiky.
- Působení na různé skupiny obyvatel (např. děti, matky s dětmi, mládež, studenty, důchodce atd.) s cílem inspirovat spoluobčany k smysluplnému a společensky prospěšnému využívání volného času.
- Ve spolupráci s charitativními organizacemi, s kulturními a sportovními institucemi, se školami, státními úřady i církvemi rozvíjet zájem o literaturu, umění, ale i vzdělání a náboženství.
- Rozvíjet angažovanost občanů ve společenském životě regionu
- Posilovat prevenci proti působení sekt.
- Výchova mládeže ke kvalitnímu životu, proti sexuální promiskuitě a drogové závislosti, proti konzumismu.

Praha

Pražské sdružení Den bylo prvním v pořadí a dnes slouží i jako mateřská organizace. Původně bylo založeno s výhledem získat klubovnu pro volnočasový klub pro děti ze sídliště. Provoz klubu a práce s dětmi byla mimo jiné podporována granty místního úřadu a magistrátu hlavního města Prahy. Sdružení zaštítilo také nově vznikající práci **Centra volného času v Tachově** vedenou Petrem Vaďurou. V posledních letech byly v rámci pražského sdružení pořádány letní tábory, některé ve spolupráci s věřícími z Církve bratrské v Čelákovicích a Poděbradech. Velkým oceněním je pro nás spokojenost dětí a důvěra ze strany jejich rodičů. Některé z „našich dětí" jsou již dospělé, přesto se k nám stále hlásí a někteří jezdí na tábory nyní jako vedoucí. **Tábory ve Velhrarticích a LBŠ Mladotice:** www.tabory-pobyty.cz ; **tábory Toma Pauluse**: tomas.paulus.sweb.cz/index_t.htm

Tachov

Sport camp - sportovně koncipovaný tábor, kde se dopoledne trénují různé sporty (fotbal, frisbee, florbal, tenis, ringo...) a odpoledne se již méně organizovaně zmíněné sporty hrají. Večer je určen kulturním programům plným her, diskusí, promluv, ale i filmů. Naše snaha je neskrytě mluvit o Bohu se všemi, kdo chtějí poslouchat. Sport je pro nás mostem a příležitostí sdílet život a svět, jehož hlavním těžištěm je Ježíš Kristus. **English camp** - tábor pro mladé lidi se zaměřením na výuku angličtiny. Dopolední výuka probíhá ve skupinách s rodilými mluvčími. Odpoledne je čas na sport, odpočinek nebo rozhovory. Večery probíhají podobně jako u Sport campu. Snažíme se sdílet evangelium formou, přístupnou našim přátelům. **Tachovský pohár – od roku 1996 každoroční** sportovní turnaj v malé kopané – futsalu. Je otevřen profesionálním i amatérským sportovcům z celého světa, kteří reprezentují jakýkoliv křesťanský sbor, či farnost. Fotbal je celosvětovým fenoménem, který slouží relaxaci a zdraví každého člověka a umožňuje setkávání lidí, vznik a upevnění přátelství mezi nimi.

Brno

Brněnská pobočka o.s. DEN vznikla v srpnu roku 2005. Zaměřuje se zejména na vzdělávací programy a práci s dětmi s cílem předat evangelium lidem v Brně a okolí. Za tímto účelem provozuje **veřejnou knihovnu DEN** o 5000 knihách z oblasti biblistiky, teologie, historie, faktů, psychologie, pedagogiky, beletrie. Kromě knihovnických služeb zde probíhají biblické semináře, a **maňáskové divadlo DEN**, které dětem poutavě a názorně zprostředkovává křesťanské myšlenky. Kromě těchto stálých aktivit pořádá pobočka přednášky, koncerty a příměstské tábory pro děti. **www.os-den.cz**

Ostrava

Pavučina, ostravská pobočka sdružení, provozuje v prostorách Křesťanského sboru v Ostravě-Kunčičkách, Bořivojova 29, volnočasové otevřené kluby a sociální službu nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. Na základních školách dělá přednášky vycházející z tradičních hodnot křesťanství. Služba Pavučiny zasáhla za osm let několik tisíc dětí, mladých lidí a mnohé jejich rodiny. Vlákna pavučiny se rozbíhají z jednoho středu, kterým je pro pracovníky sdružení Bůh, od něj vychází všechno naše konání. Pavučina je pevná záchytná síť, která pružnou formou přibližuje evangelium dětem a mladým lidem. www.pavucina.net

Vsetín

Vsetínská pobočka nese název Klubáč, protože chce být klubem pro všechny mladé lidi ve věku od 14 do 24 let. Spolupracuje úzce s Křesťanským sborem Vsetín, Na Podsedkách 950. Klub nabízí během celého roku spoustu akcí a aktivit připravovaných mladými lidmi, kteří se rozhodli počítat ve svém životě s Bohem: páteční klubáč, studium Bible, basketbal, pánská a dámská jízda, horská kola, shluk,...Všechna tato setkání vnímají jako příležitost mluvit o životě s Bohem a sdílet svůj život s druhými.

Frenštát pod Radhoštěm

V roce 2005 vznikla frenštátská pobočka Immanuel zaměřená na proměněné životy dětí a uzdravené vztahy v rodinách. Pořádá víkendové pobyty pro děti nebo společné akce rodičů s dětmi.

Český Těšín

Na konci roku 2007 vznikla zatím nejmladší z poboček o.s. DEN s názvem Komunitní centrum Mojská, které své volnočasové aktivity zaměřilo na neorganizované děti a rizikovou mládež. Každoročně pořádá příměstský tábor pro děti ze sídliště, provozuje dorostový klub Oáza, klub mládeže Přístav a fotbalový team KC Get Out, který reprezentuje Komunitní centrum v těšínské Křesťanské fotbalové lize. Dále nabízí obyvatelům města bezplatnou službu výuky angličtiny ve třech úrovních znalostí, vedené rodilým mluvčím.

SPOLEČNĚ SESTAVILI
DAN PÍŠ A JAREK ANDRÝSEK